

Gedragscode Flora- en faunawet gemeente Barneveld

4 maart 2009

Gedragcode Flora- en faunawet gemeente Barneveld

Verantwoording

Titel	Gedragcode Flora- en faunawet gemeente Barneveld
Opdrachtgever	Gemeente Barneveld
Projectleider	Niels Jeurink
Auteur(s)	Katrien Bijl
Projectnummer	4607045
Aantal pagina's	54 (exclusief bijlagen)
Datum	4 maart 2009
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale versie. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
afdeling Water
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Kenmerk R001-4607045KJB-mfv-V04-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
2 Beschermde dier- en plantensoorten in Barneveld	15
2.1 Inleiding	15
2.2 Vogels	16
2.3 Zoogdieren	18
2.3.1 Vleermuizen	18
2.3.2 Overige soorten zoogdieren	20
2.4 Amfibieën en reptielen.....	21
2.5 Vissen.....	22
2.6 Ongewervelden	23
2.6.1 Dagvlinders	23
2.6.2 Libellen	23
2.6.3 Overig	24
2.7 Vaatplanten	24
3 Algemene regels gedragscode	27
3.1 Inventarisaties	27
3.2 Zorgvuldig handelen	27
3.3 Zorgplicht.....	28
3.4 Handelen bij calamiteiten	28
4 Ruimtelijke ontwikkelingen	29
4.1 De voorbereiding van ruimtelijke ontwikkelingen	30
4.2 De uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen.....	31
4.2.1 Slootdemping, herprofilering en waterbodemsanering.....	31
4.2.2 Sloop- en reconstructiewerkzaamheden	33
4.2.3 Bouwrijp maken van de grond	34
4.2.4 Aanlegwerkzaamheden	35
4.3 Toezicht en handhaving	35
4.4 Onvoorziene natuurwaarden tijdens werkzaamheden	36
4.5 Implementatie	36
5 Bestendig beheer en onderhoud	37

5.1	Wat wordt verstaan onder 'bestendig beheer en onderhoud'?	37
5.2	De juridische consequenties van de vrijstelling voor 'bestendig beheer en onderhoud'	37
5.3	Stappenplan	38
5.4	Vorbereiding	39
5.5	De uitvoering van beheer en onderhoud	39
5.5.1	Maaierwerkzaamheden	39
5.5.2	Snouierwerkzaamheden	40
5.5.3	Kappen van beplantingen	41
5.5.4	Slootonderhoud	42
5.6	Onvoorziene natuurwaarden tijdens werkzaamheden	43
6	Bestendig gebruik	45
6.1	Wat wordt verstaan onder 'bestendig gebruik'?	45
6.2	De juridische consequenties van de vrijstelling voor 'bestendig gebruik'	45
6.3	Gemeentelijke recreatiegebieden	46
6.4	Evenementen op daarvoor bestemde terreinen	46
6.5	Honden uitlaten op daarvoor bestemde terreinen	47
6.6	Onvoorziene natuurwaarden tijdens werkzaamheden	47
7	Nazorg	49
7.1	Jaarlijkse toetsing van alternatieven	49
7.2	Actualisatie van regels in de gedragscodes	49
7.3	Cursus voor initiatiefnemers	50
7.4	Overleg met natuurverenigingen	50
7.4.1	Welke verenigingen zijn actief?	50
7.5	Actualisatie soortensamenstelling	51
8	Literatuur	53

Bijlage(n)

1. Belangrijke, in deze Gedragscode gebruikte begrippen
2. Inventarisatiemethoden
3. Afsprakenformulier Gedragscode
4. Relevante artikelen van de Flora- en faunawet
5. Prioritaire soorten en habitats
6. Natuurkalender 'Arnhem'

1 Inleiding

Met een gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik hoeft (in de meeste gevallen) niet langer een ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd, waardoor de voorbereidingstijd van ontwikkelingsprojecten, beheer en onderhoud kan worden bekort. Deze gedragscode geldt voor de gemeente Barneveld en werkzaamheden die in opdracht van de gemeente Barneveld plaatsvinden.

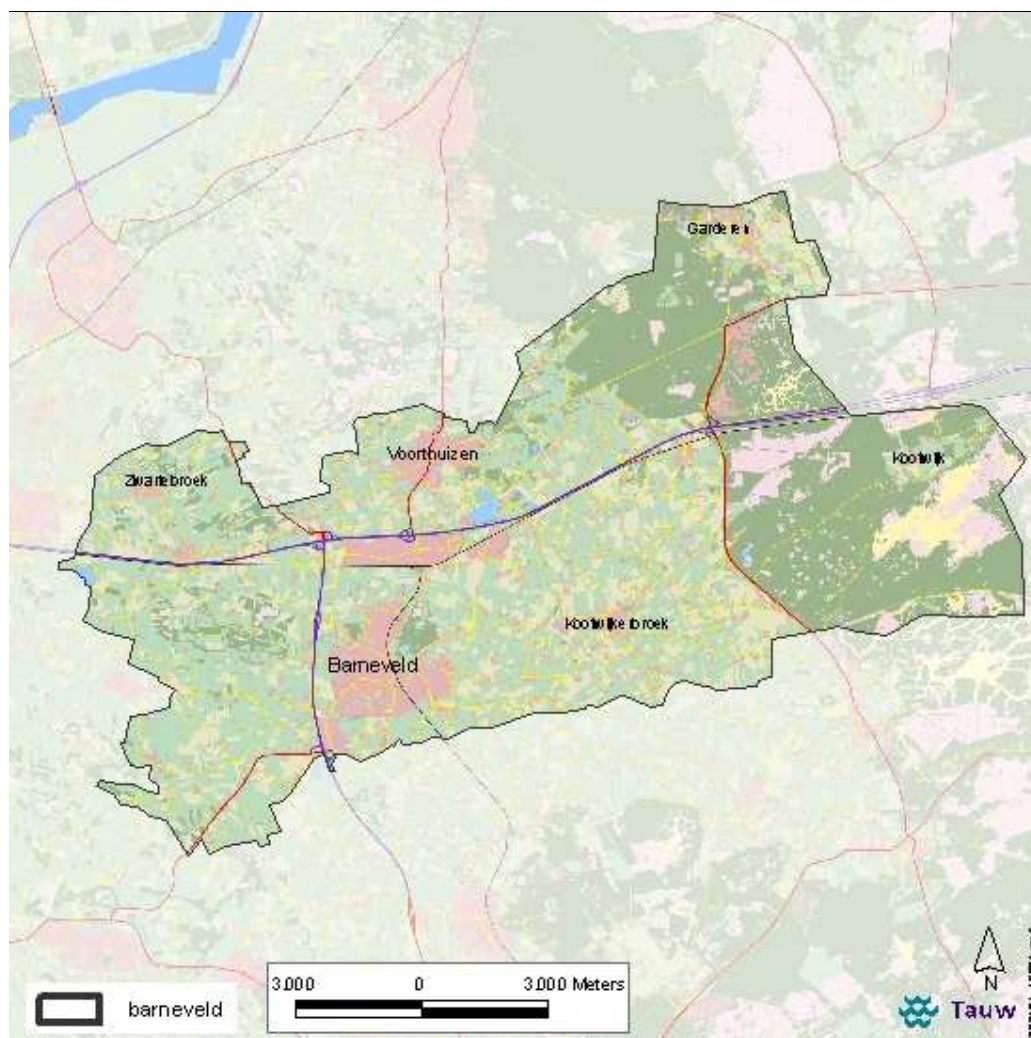
Dit document is een gedragscode als bedoeld in de eind februari 2005 gepubliceerde Algemene Maatregel van Bestuur. De gedragscode heeft betrekking op de soorten waarvoor, door een bepaalde werkwijze te hanteren, een vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet kan worden verkregen:

- De tabel 2-soorten en alle vogelsoorten voor 'ruimtelijke ontwikkelingen'
- De tabel 2- en 3-soorten en alle vogelsoorten voor 'bestendig beheer en onderhoud'

Wanneer een activiteit wordt uitgevoerd op een wijze die niet in overeenstemming is met de richtlijnen van de gedragscode dan vervalt de vrijstelling van het aanvragen van een ontheffing van de Flora- en faunawet. Voor die activiteiten dient in dat geval als vanouds een ontheffing te worden aangevraagd.

De gedragscode richt zich in het bijzonder op het grondgebied van de gemeente Barneveld. Deze Gedragscode geldt voor de gemeente Barneveld en werkzaamheden die in opdracht van de gemeente Barneveld plaatsvinden.

In figuur 1.1 is de ligging van de gemeente aangegeven.

Figuur 1.1 Ligging gemeente Barneveld

In februari 2005 is een wijziging en een nadere invulling van artikel 75 van de Flora- en faunawet van kracht geworden (het Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen). Deze wet, die bescherming biedt aan veel van de in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren, maakt sindsdien onderscheid tussen drie categorieën van beschermde soorten, die gepubliceerd zijn in drie 'tabellen'.

- Tabel 1-soorten. Deze soorten zijn weliswaar beschermd maar bij beïnvloeding door een bepaalde ingreep is niet langer een ontheffing van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk
- Tabel 2-soorten. Zwaarder beschermde en in veel gevallen bedreigde soorten. Bij beïnvloeding van deze soorten door een bepaalde ingreep is een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk, *tenzij* de initiatiefnemer beschikt over een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Deze beschrijft hoe de initiatiefnemer handelt in gevallen waarbij tabel 2-soorten worden beïnvloed. Ontheffingsaanvragen worden '*licht getoetst*', wat inhoudt dat LNV nagaat of de initiatiefnemer ervoor zorgt dat *schade op populatieniveau* van de tabel 2-soorten wordt voorkomen, gemitigeerd of gecompenseerd
- Tabel 3-soorten. De zwaarst beschermde soorten, waaronder de soorten die zijn vermeld in bijlage 4 van de Habitatrichtlijn (zogenaamde 'strikt beschermde' soorten op grond van een EU-richtlijn). Voor ingrepen die gevolgen hebben voor de in tabel 3 vermelde soorten planten en dieren dient voor ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Voor beheer- en onderhoudswerkzaamheden kan gebruik worden gemaakt van de gedragscode. Ontheffingsaanvragen voor deze soorten worden '*zwaar getoetst*', wat inhoudt dat nagegaan wordt of de initiatiefnemer ervoor zorgt dat *schade op individuniveau* van de tabel 3-soorten wordt voorkomen, gemitigeerd of gecompenseerd. In zulke ontheffingsaanvragen moet verder worden aangegeven waarom de ingreep noodzakelijk is, waarom de ingreep juist op deze locatie noodzakelijk is en dergelijke
- Vogels nemen een aparte plaats in. Alle inheemse vogelsoorten zijn opgenomen in tabel 2 van de Flora- en faunawet, maar worden beschermd volgens tabel 3. Er geldt voor vogelsoorten een uitgebreide toets voor ontheffingsverlening

De gevallen waarin wel of juist geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd zijn gevisualiseerd in het stroomschema in hoofdstuk 3.

De gedragscode waarborgt de 'gunstige staat van instandhouding' van populaties van tabel 2-soorten en alle vogelsoorten bij ruimtelijke ontwikkelingen en populaties van tabel 2- en 3-soorten en alle vogelsoorten bij bestendig beheer en onderhoud. Voor de omgang met tabel 1-soorten en niet-beschermde soorten geldt een algemene zorgplicht. Deze soorten komen over het algemeen (vrij) algemeen voor, waardoor effecten op populatieniveau door ruimtelijke ingrepen niet te verwachten zijn. De in deze gedragscode genoemde bepalingen zijn daarom niet bindend voor de tabel 1-soorten. Het naleven van deze gedragscode is verplicht wanneer de gemeente gebruik wil maken van de vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen (tabel 2-soorten en alle vogelsoorten) of bij bestendig beheer en onderhoud (tabel 2- en 3-soorten en alle vogelsoorten). Voor het verstoren/aantasten van tabel 3-soorten blijft voor ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffingsplicht gelden. Hetzelfde geldt voor artikel 10 van de Flora- en faunawet bij bestendig beheer en onderhoud in land- en bosbouw. De vrijstelling geldt alleen voor

het aanvragen van ontheffingen van de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. De precieze tekst van deze artikelen is opgenomen in bijlage 4.

In bijlage 1 worden de belangrijkste in deze gedragscode gebruikte begrippen uitgelegd.

Verantwoording

Deze gedragscode is samengesteld door Tauw bv, in opdracht van de gemeente Barneveld. De ontwikkeling heeft plaatsgevonden in nauw overleg met het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Leeswijzer

Deze gedragscode beschrijft hoe bij ruimtelijke ingrepen moet worden gehandeld, voor zover deze gevolgen kunnen hebben voor beschermde planten- of diersoorten. Het document is daartoe als volgt opgebouwd.

- Inventarisatie van bekende informatie van beschermde soorten op het grondgebied van de gemeente Barneveld (hoofdstuk 2). De inventarisatie resulteert in een zo volledig mogelijk overzicht van de soorten die door een bepaalde handeling *kunnen* worden beïnvloed. De inventarisatiemethoden worden beschreven in bijlage 2
- Beschrijving van algemene regels die van belang zijn bij het gebruik van een gedragscode (hoofdstuk 3)
- Beschrijving van de handelingen in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen die gevolgen kunnen hebben voor beschermde soorten waarin deze gedragscode voorziet (hoofdstuk 4). Hoofdstuk 4 begint met een overzicht, een stappenplan dat doorlopen wordt als voorbereiding op een bepaalde ingreep. Per handeling wordt vervolgens in afzonderlijke paragrafen beschreven op welke wijze de schade aan beschermde soorten planten en dieren kan worden geminimaliseerd (*mitigatie* of verzachting van schade). Onderscheid wordt gemaakt tussen de planning van de handeling (voorkeursperiode, fasering) en de wijze waarop de handeling plaatsheeft (onder andere keuze apparatuur en werkrichting)
- In hoofdstuk 5 wordt door middel van een stappenplan weergegeven welke handelingen dienen te worden uitgevoerd om verstoring of aantasting van tabel 2- of tabel 3-soorten als gevolg van *bestendig beheer en onderhoud* zoveel mogelijk te voorkomen of te minimaliseren
- In hoofdstuk 6 wordt weergegeven welke handelingen dienen te worden uitgevoerd om verstoring of aantasting van tabel 2- of tabel 3-soorten als gevolg van *bestendig gebruik* zoveel mogelijk te voorkomen of te minimaliseren
- In hoofdstuk 7 ('Nazorg') wordt ten slotte ingegaan op de wijze waarop de Gedragscode intern binnen de gemeente Barneveld kan worden gebruikt. Aandacht wordt besteed aan:
 - De wijze waarop projectleiders en andere medewerkers van de organisatie periodiek op de hoogte worden gehouden van recente ontwikkelingen
 - De wijze waarop de in deze Gedragscode vermelde soorten periodiek kunnen worden herzien

- De wijze waarop periodiek afstemming kan plaatsvinden tussen de organisatie en lokale natuurbeschermingsorganisaties

Kenmerk R001-4607045KJB-mfv-V04-NL

2 Beschermde dier- en plantensoorten in Barneveld

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de beschermde soorten (flora en fauna) beschreven die kunnen voorkomen in de gemeente Barneveld. Het voorkomen van soorten in de gemeente is gebaseerd op de volgende bronnen:

- Verspreidingsgegevens uit regionale en/of landelijke atlassen (zie literatuur)
- Gegevens van de Atlas Groen Gelderland (www.gelderland.nl)
- (vrij beschikbare) gegevens van het Natuurloket (www.natuurloket.nl)
- Door Tauw opgestelde Natuurtoetsen en/of andere ecologische veldonderzoeken binnen de gemeente Barneveld, te weten:
 - Natuurtoets ontwikkelingen Kootwijkerbroek (2005)
 - Second opinion 'Quickscan Natuurtoets NIV-terrein te Voorthuizen' (2005)
 - Hazelwormonderzoek MOB-complex te Voorthuizen (2005)
 - Begeleiding ontheffingsaanvraag Steenuil Kootwijkerbroek (2005)
 - Quick-scan Begraafplaats Voorthuizen (2006)
 - Veldonderzoek vleermuizen begraafplaats Voorthuizen (2006)
 - Natuurtoets Jan de Jagerweg te Voorthuizen (2006)

In dit hoofdstuk wordt alleen ingegaan op de tabel 2-, tabel 3-soorten en op alle vogelsoorten. De soorten die zijn opgenomen in tabel 1 zijn de algemeen voorkomende soorten waarvoor een vrijstellingsregeling geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen én bestendig beheer & onderhoud.

In dit hoofdstuk wordt samengevat welke beschermde planten- en diersoorten uit tabel 2 en 3 en welke vogelsoorten recent op het grondgebied van de gemeente zijn waargenomen en welke andere soorten vermoedelijk binnen de gemeente (op korte termijn) kunnen worden aangetroffen. Per soort is aangegeven in welke habitats deze kan voorkomen. In dit hoofdstuk worden zowel tabel 2- als tabel 3-soorten en vogelsoorten beschreven. Daarnaast wordt aangegeven of de betreffende soort is geplaatst op de Rode lijst. Dit geeft een goede indicatie voor de zeldzaamheid of kwetsbaarheid van een soort. Dit is belangrijk voor het inschatten of een 'wezenlijke invloed' op populatieniveau kan worden verwacht.

De gemeente Barneveld heeft een zogenaamde digitale 'Natuurkaart' opgesteld. Deze natuurkaart geeft een overzicht van te verwachten beschermde natuurwaarden binnen de verschillende delen van de gemeente.

Wanneer een gebied waar ingrepen plaatsvinden geïnventariseerd wordt dan worden de waarnemingen vastgelegd in een quick-scan. Bijzondere waarnemingen worden op een kaart genoteerd. Met bijzondere waarnemingen wordt bedoeld:

- Regionaal of landelijk (zeer) zeldzame soorten
- Soorten die zijn opgenomen op de Rode lijst (bedreigde soorten) [LNV, 2005]

De inventarisatie wordt uitgevoerd door een ter zake kundig¹ persoon.

2.2 Vogels

Vogels nemen een aparte plaats in in de Flora- en faunawet. De zware toetsing van tabel 3-soorten is op deze soortgroep van toepassing, terwijl vogels officieel niet in deze tabel zijn geplaatst.

Binnen het instrument vrijstelling gekoppeld aan een Gedragscode hebben vogels dezelfde status als tabel 2-soorten. Alle vogelsoorten zijn beschermd tijdens het broedseizoen. De indicatieve periode voor het broedseizoen is 15 maart tot 15 juli. Sommige vogelsoorten broeden echter ook buiten het 'officiële' broedseizoen. Ook voor deze soorten geldt dat ze in de broedtijd beschermd zijn. Daarnaast zijn 'vaste verblijfplaatsen' van vogels jaarrond beschermd. Het betreft nesten van de Bosuil, Steenuil, Kerkuil, Groene specht, Zwarte specht en Grote bonte specht (indien ze nog in functie zijn), nesten van in bomen broedende roofvogelsoorten en van de Ransuil².

In deze paragraaf zijn, voor de overzichtelijkheid, alleen de op de Rode lijst (2004) geplaatste broedvogelsoorten vermeld die zijn waargenomen binnen het grondgebied van de gemeente Barneveld of die hier redelijkerwijs verwacht kunnen worden. Verspreiding en habitat in onderstaande tabel zijn bepaald op basis van de Atlas van de Nederlandse Broedvogels [Sovon, 2002].

¹ Met een ter zake kundige wordt bedoeld een deskundige die voor de situatie en soorten waarvoor hij gevraagd is aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- Op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie, en/of
- Als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, en/of
- Zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming, en/of
- Is aangesloten bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging VZZ, RAVON, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, Staatsbosbeheer of een terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie)

² Bron: DLG De voorlopig laatste versie van het document jaarrond beschermde vaste verblijfplaatsen

Kenmerk R001-4607045KJB-mfv-V04-NL

Vogelsoort	Status RL	Habitat nestlocatie (situatie gemeente Barneveld)
Boerenzwaluw	Gevoelig	Onder andere Boerschuren, loodsen, boerderijen
Boomvalk	Kwetsbaar	Op oude kraaiennesten, in hoogspanningsmasten en -onder andere- populieren. In de Flora- en faunawet wordt het nest van deze soort gezien als vaste verblijfplaats
Draaihals	Ernstig bedreigd	Broedt in boomholten in gebieden met droge heide en partieel vergraste pioniersvegetaties met veel dode en stervende berken en eiken in de randzone, grenzend aan gebroken naaldbos of verwaarloosd eikenhakhout.
Duinpieper	Ernstig bedreigd	Grondnest in open vegetaties met bijvoorbeeld Buntgras en Zandzegge langs randen van actief stuifzand
Graspieper	Gevoelig	Grondnest in open terrein met lage begroeiing. Terreintypen: gras- en bouwland, vochtige heide
Gauwe klauwier	Bedreigd	Halfopen, structuurrijke vegetaties met een rijk aanbod van grote insecten en kleine gewervelden
Gauwe vliegenvanger	Gevoelig	Oude houtwallen, erfbegrenzingsen
Groene specht	Kwetsbaar	Open loofbos, bosranden met grazige vegetaties in de nabijheid. Holenbroeder
Grutto	Gevoelig	(Natte) graslanden, matig intensief gebruikt. Grondbroeder
Huisbus	Gevoelig	Bebouwing met (oudertwetse) pannendaken. Holenbroeder
Huiswaluw	Gevoelig	Onder dakgoten, balkons, aan boerderijen en woonhuizen, ook wel onder bruggen
Kerkuil	Kwetsbaar	Nestlocaties in schuren en boerderijen in kleinschalig agrarisch gebied; vaak in nestkasten. De Kerkuil is een soort die jaarrond gebruik maakt van eenzelfde locatie (vaste verblijfplaats)
Kneu	Gevoelig	Lage struiken en struwelen nabij kruidenrijke lage begroeiingen. Ontbreekt in uitgestrekte bossen.
Koekoek	Kwetsbaar	Gastheren met name Heggenbus en Kleine karekiet
Matkop	Gevoelig	Diverse bostypen, voldoende dood hout is voorwaarde. Holenbroeder
Nachtwaluw	Kwetsbaar	Grondbroeder in heidevelden, kapvlakten en open droge bossen
Raaf	Gevoelig	Oude en open bosperceel met weinig ondergroei; uitgestrekte dennebossen (Veluwe)
Ransuil	Kwetsbaar	Op oude nesten kraaiachtigen. Roestbomen vaak in coniferen. In de Flora- en faunawet worden zowel de roestbomen als de nesten van de Ransuil als vaste verblijfplaats gezien. Soort komt ook voor in de bebouwde kom
Ringbus	Gevoelig	Kleinschalig cultuurlandschap, gaten en spleten in huizen, boomholtes in knotwilgen en dergelijke Holenbroeder
Spotvogel	Gevoelig	Erfbeplanting, singels, parken, struwelen, jonge aanplant

Vogelsoort	Status RL	Habitat nestlocatie (situatie gemeente Barneveld)
Steenuil	Kwetsbaar	Kleinschalig cultuurlandschap, in nestkasten, knotwilgen, hoogstamboomgaarden. Holenbroeder. De Steenuil is een soort die jaarrond gebruik maakt van eenzelfde locatie (vaste verblijfplaats)
Tapuit	Bedreigd	Broedt in ons land voornamelijk in oude konijnenholen, maar ook wel in steenhopen, onder takkenbossen of op andere plekken. De soort bewoont open terrein met lage begroeiing afgewisseld door kale, zandige plekken.
Tureluur	Gevoelig	Vochtige graslanden, grondbroeder
Veldleeuwerik	Gevoelig	Grondbroeder in weilanden, akkers, heidevelden en braakliggend terrein.
Wielewaal	Kwetsbaar	Bossen in beek- en rivierdalen en de randen van stuwwallen.
Wintertaling	Kwetsbaar	Rustige, waterrijke gebieden met stilstaand water en dichte oeverbegroeiing.
Zomertortel	Kwetsbaar	Nesten komen voor in dichte struwelen of jonge bomen in kleinschalig (cultuur)landschap, akkers, dichtgroeende heidevelden, broekbossen en verboste moerassen.

Bron: Atlas van de Nederlandse Broedvogels [Sovon, 2002]

In de gemeente zijn buiten de op de Rode lijst geplaatste soorten Steenuil, Kerkuil, Ransuil, Boomvalk, Groene specht ook enkele soorten aanwezig die niet in bovenstaande tabel zijn genoemd maar waarvan het ministerie van LNV vindt dat de nestlocatie jaarrond beschermd moet worden. Het gaat hierbij om Grote bonte specht, Zwarte specht en in bomen broedende roofvogels zoals Havik, Buizerd en Sperwer. De nestlocaties worden aangemerkt als vaste verblijfplaatsen in de Flora- en faunawet.

Het oostelijk deel van het gemeentelijk grondgebied (omgeving Kootwijkerzand) heeft volgens de Atlas Groen (www.Gelderland.nl) de hoogste dichtheid aan soorten van de Rode lijst.

2.3 Zoogdieren

2.3.1 Vleermuizen

Alle vleermuissoorten worden strikt beschermd door de Flora- en faunawet (tabel 3).

Verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes zijn beschermd. Voor foerageergebieden en vliegroutes geldt dat alleen een ontheffing moet worden aangevraagd als het gaat om gebieden of routes die van groot belang zijn voor de functionaliteit van de verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn.

In onderstaande tabel zijn, op basis van de Atlas van de Nederlandse vleermuizen [Limpens et al., 1997; 5x5 km-hokken], de vleermuissoorten opgenomen die in de gemeente Barneveld kunnen worden verwacht of zijn waargenomen. Van deze soorten is de Franjestaart een Rode lijstsoort [LNV, 2004].

Kenmerk R001-4607045KJB-mfv-V04-NL

Vleermuissoort	Foerageerplaatsen	Zomerkolonies	Winterverblijfplaatsen	Structuren die ter oriëntatie tijdens vliegen worden gebruikt
Gewone baardvleermuis (tabel 3)	Boven paden en langs randen in bosachtige landschappen, soms boven water	In holle bomen of achter loshangende schors, of in nauwe ruimten en zolders van gebouwen	Grotten, groeven, forten, ondergrondse kelders en bunkers, rel. koude plaatsen	-
Franjestaart (tabel 3)	Kleine beekjes, bosvijvers en oude lanen in bosrijke gebieden, onder andere tussen boomtakken, soms meer open jachtplaatsen	Holle bomen, soms in gebouwen	Grotten, groeven en kelders; meestal vrij koude hangplaatsen (scheuren, kieren)	-
Watervleermuis (tabel 3)	Boven water (beken, plassen, kanalen), voorkeur voor beschut water zonder drijvende/ uitstekende waterplanten	Holle bomen, ook geregeld in oude forten, op kerkzolders en onder bruggen	Grotten, groeven, forten, kelders, waarschijnlijk ook in holle bomen	Bomenrijen, holle wegen en andere lijnvormige elementen; mijdt drukke wegen en verlichting
Meervleermuis (tabel 3)	In waterrijk laagland; jaagt boven open water (kanalen, vaarten, plassen en meren); mijdt besloten water	In gebouwen (kerkzolders, spouwmuren, onder dakpannen), bij uitz. in vleermuiskasten en holle bomen	Groeven, grotten en kelders, waarschijnlijk ook in gebouwen	Houtwallen, bomenrijen en waterwegen; volgt nadrukkelijk het profiel van het landschap
Ruige dwergvleermuis (tabel 3)	In onder andere bossen, waterrijke gebieden en steden, vooral in de nabijheid van bomen; mijdt geheel besloten plaatsen	In holle en gespleten bomen, ook in vleermuiskasten en soms in huizen. In Nederland geen kraamkolonies	Waarschijnlijk vooral in holle bomen, houtstapels en gebouwen	Als Gewone dwergvleermuis
Gewone dwergvleermuis (tabel 3)	In onder andere tuinen, bossen, boven water en rond lantaarnpalen; ook in grote steden; mijden grote, open gebieden	Meestal in nauwe ruimten in gebouwen, soms in vleermuiskasten, bij uitzondering in holle bomen	Waarschijnlijk vaak in spouwmuren, soms in groeven en grotten	Vaak langs een vaste route, bij voorkeur langs bomenrijen en bosranden
Rosse vleermuis	Bij voorkeur insectenrijk,	Voornamelijk in holle	In dikke, holle bomen,	Snelle, rechte vlucht

Vleermuissoort	Foerageerplaatsen	Zomerkolonies	Winterverblijfplaatsen	Structuren die ter oriëntatie tijdens vliegen worden gebruikt
(tabel 3)	open terrein, boven groot open water, langs bosranden en rond lantaarnpalen (ook grote verkeerspleinen)	bomen, soms in gebouwen (waar onder hoge schoorstenen), onder bruggen en in vleermuiskasten	soms in gebouwen of rotsspleten, temp. tot -6° C.	op 20 tot 100 m hoogte
Laatvlieger (tabel 3)	Vaak rond lantaarnpalen in en buiten dorpen en steden, ook boven water, langs bosranden en boven bospaden	Vooral nauwe ruimten in gebouwen, soms ook zolders; zelden in vleermuiskasten	Relatief droge plaatsen zoals zolders, soms in oude kelders of grotten, in kieren dichtbij de ingang	Rechte vlucht op een hoogte van 10 tot 20 meter
Gewone Grootoorvleermuis	Uiteenlopende biotopen als steden, bossen en waterrijke gebieden; duidelijke voorkeur voor bos en boomrijke terreinen	Uiteenlopend van (kerk-) zolders en kelders tot vleermuiskasten en holle bomen; bij voorkeur lommerrijk	Diverse, vaak ondergrondse ruimten (keldertjes, bunkers en grotten)	Onbekend

Bronnen: [Broekhuizen et al., 1992], [Lange et al., 1986], [Limpens et al., 1996]

Kolonies van vleermuizen zijn niet bekend binnen de gemeente Barneveld volgens gegevens van de Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Echter, tijdens een veldbezoek dat is uitgevoerd in het kader van geplande werkzaamheden aan de Jan de Jagerweg te Voorthuizen is een kolonie Gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Te verwachten is dat kolonies en verblijfplaatsen zich bevinden op bijvoorbeeld landgoederen. Ook in de bebouwde kom kunnen kolonies en verblijfplaatsen van bijvoorbeeld Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis en Meervleermuis aanwezig zijn.

2.3.2 Overige soorten zoogdieren

Op basis van gegevens van de Atlas van de Nederlandse zoogdieren [Broekhuizen et al., 1992] wordt verwacht dat de volgende tabel 2- en tabel 3-soorten kunnen voorkomen binnen de gemeente Barneveld:

- Waterspitsmuis (tabel 3, Rode lijst)
- Boommarter (tabel 3, Rode lijst)
- Das (tabel 3)
- Wild zwijn (tabel 2)

- Damhert (tabel 2, Rode lijst)
- Edelhert (tabel 2)
- Eekhoorn (tabel 2)

Van de Waterspitsmuis is een braakbalvondst (dwz.skeletresten van deze soort zijn aangetroffen in een braakbal) bekend langs de oostgrens van de gemeente. Voor de rest zijn in de gemeente Barneveld volgens de Atlas van de Nederlandse zoogdieren geen vangsten of vondsten bekend van de soort.

De Das kan in kleinschalig cultuurlandschap en in bossen in het oostelijk deel van de gemeente worden verwacht. Daarnaast zijn er waarnemingen van de Das bekend in Terschuur, in het westelijk deel van de gemeente.

Van de Boommarter zijn binnen de gemeente Barneveld diverse meldingen bekend van doodgereden boommarters [Muskens et al., 2003]. Verblijfplaatsen zijn bekend in de bossen in het oostelijk deel van de gemeente en nabij Kallenbroek (bron: folder *VZZ Boommarters in de Gelderse Vallei*).

Wild zwijn, Damhert en Edelhert komen normaliter alleen voor binnen de afrastering van de Veluwe.

De Eekhoorn kan in de bosrijke gebieden binnen de gemeente worden verwacht. Deze soort is vooral afhankelijk van naaldbos.

2.4 Amfibieën en reptielen

In onderstaande tabel zijn de tabel 2- en tabel 3-soorten amfibieën en reptielen weergegeven die op basis van verspreidingsgegevens van Ravon [Ravon, 1996-2002] en de 'Atlas van de Nederlandse amfibieën en reptielen' [Bergmans et al., 1986] kunnen voorkomen binnen de gemeente Barneveld:

Amfibieën- of reptielensoort	Habitat voortplantingsbiotoop en overwinteringsbiotoop
Poelkikker (tabel 3, Rode lijst)	Meest geïsoleerde watertjes, onder andere in uiterwaarden. Overwintering aan land rond voortplantingswateren (bijvoorbeeld muizenholen, strooisellaag)
Rugstreeppad (tabel 3)	Voortplanting in ondiep water met weinig vegetatie. Pioniersbiotopen, zandlichamen van dijken of bij opgespoten zand. Overwintering aan land (bijvoorbeeld muizenholen, strooisellaag).
Heikikker (tabel 3, Rode lijst)	Vooraf in heide, veengebieden, blauwgrasland, veentjes en petgaten
Kamsalamander (tabel 3, Rode lijst)	Over het algemeen in vrij grote, stilstaande wateren met een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. Permanent watervoerende poelen, niet geheel beschaduwde. Wateren omgeven door kleinschalige landschapselementen: bossages, heggen. Deze dienen als overwinteringsbiotoop (bijvoorbeeld muizenholen, onder houtblokken en boomstammen).
Levendbarende hagedis (tabel 2)	Levendbarende (eieren worden uitgebroed in het moederlichaam). De Levendbarende hagedis leeft bij voorkeur op enigszins vochtige heide of heide met vennen en in structuurrijke weg- en spoorbermen en ruigten.
Ringslang (tabel 3, Rode lijst)	Eiafzetting in compost en bladhopen en in mestvaalten. Habitat: ondiepe wateren (stromend danwel stilstaand) met dichtbegroeide oevers of bos; foerageren in moerasgebieden, natte graslanden en broekbossen
Adder (tabel 3, Rode lijst)	Levendbarende (eieren worden uitgebroed in het moederlichaam). Adders komen voor in heide en hoogveengebieden en soms ook op open plekken in bossen.
Hazelworm (tabel 3, Rode lijst)	Gedurende een jaarcyclus bevinden hazelwormen zich in droge en vochtige terreinen die dicht bij elkaar liggen. Deze terreinen zijn bij voorkeur gradiëntrijk en beschut.
Zandhagedis (tabel 3, Rode lijst)	Met name op heideterreinen en randen van stuifzandgebieden. Eitjes worden 5 tot 20 cm. diep ingegraven op zonnige, onbegroeide zandige plekken
Gladde slang (tabel 3, Rode lijst)	Gladde slangen komen vooral voor in heideterreinen, hoogvenen en op stuwwallen en zijn in hun verspreiding duidelijk beperkt tot zandgronden.

Bronnen: www.Ravon.nl; [Bergmans & Zuiderwijk, 1986]

Volgens de Atlas Groen van Gelderland (www.Gelderland.nl) zijn met name het Kootwijksche Veld en het Kootwijkerzand van belang voor reptielen.

2.5 Vissen

In onderstaande tabel zijn de tabel 2- en 3-soorten vermeld die, op basis van verspreidingsgegevens van Ravon [Ravon, 1996-2002] en de 'Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen' [de Nie, H.W., 1996] voor kunnen komen in de wateren binnen gemeente Barneveld.

Vissoort	Habitat en paaiplaatsen
Bermpje (tabel 2)	Met name in ondiepe, langzaam stromende beken, met een stenige bodem.
Kleine modderkruiper (tabel 2)	Diverse watertypen. Voorkeur voor dikke modderlagen en op plaatsen met stenige ondergrond en relatief veel stroming (bijvoorbeeld bij overstorten). Paaisubstraat: zandige bodem, met in de buurt laagjes detritus ³

Bron: [www.ravon.nl]

Volgens gratis beschikbare gegevens van het Natuurloket (www.natuurloket.nl) komt er een tabel 2/3-vissoort voor in de km-hokken 162-462, 163-462, 165-462 en in de km-hokken 162-463, 163-463, 165-463. In deze km-hokken stromen de Barneveltsche beek (162-462, 163-462), de Kleine Barneveltsche beek (165-462) en de Esvelder beek (162-463, 163-463, 165-463). Het is aannemelijk dat één van de genoemde beschermde vissoorten (Bermpje of Kleine modderkruiper) voorkomt in deze beken.

2.6 Ongewervelden

2.6.1 Dagvlinders

Gelderland is van grote betekenis voor dagvlinders. Het zuidelijke deel van de Veluwe is veruit het belangrijkste leefgebied van vlinders in Gelderland. Van de 30 Rode lijst-soorten die nog in Nederland voorkomen, zijn er 26 in Gelderland waargenomen; 17 Rode lijst-soorten hebben een vaste populatie in de provincie (bron: Atlas Groen Gelderland).

Volgens verspreidingsgegevens uit 'De Dagvlinders van Nederland' [Bos et al., 2006] zijn veruit de meeste beschermde dagvlinders verdwenen (uitgestorven) in Nederland. Van de beschermde dagvlinders (de tabel 2- en tabel 3-soorten) kan alleen het Heideblauwtje (tabel 3) nog voorkomen in de gemeente Barneveld of de nabije omgeving daarvan.

Volgens de Atlas Groen van Gelderland (www.Gelderland.nl) zijn met name het Kootwijksche Veld, het Kootwijkerzand (ten oosten van de N302), het Stroesche zand en het Kallenbroek (ten westen van Barneveld) van belang voor dagvlinders.

2.6.2 Libellen

Volgens 'De Nederlandse libellen' [Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002] kan de Gevlekte witsnuitlibel (tabel 3) voorkomen in de gemeente Barneveld of de nabije omgeving daarvan. Overige beschermde libellen worden niet verwacht in of nabij de gemeente Barneveld.

³ Het geheel van afgestorven organisch materiaal dat meestal op de bodem ligt (land en in het water), samen met de erin levende microflora en -fauna, zoals bacteriën, schimmels, larven, enzovoort

2.6.3 Overig

Volgens 'Het Vliegend hert in Gelderland – resultaten 2003' [Kalkman & Wijdeven, 2003] kan het Vliegend hert (keversoort; tabel 2) voorkomen in de gemeente Barneveld of in de nabije omgeving daarvan.

In de onderstaande tabel zijn de habitats van de drie soorten ongewervelden die hierboven zijn genoemd beschreven.

Soort	Habitat voortplantingsbiotoop
Heideblauwtje (tabel 3, Rode lijst)	Terreinen met Dopheide, Struikheide en Muizeoor
Gevlekte witsnuitlibel (tabel 3 Rode lijst)	Verlandingszones van laagveenmoerassen. Daarnaast in bosplassen en verlandingszones van hoogveen –heidegebieden op de hoge zandgronden en randzones van hoogveen.
Vliegend hert (tabel 2)	Dood ondergronds (eiken)hout in houtwallen, eikenhakhout, tuinen, parken en boomgaarden. Dus niet zozeer in dichte bossen met dikke eiken.

2.7 Vaatplanten

Volgens de Atlas Groen van Gelderland (www.Gelderland.nl) bevinden zich met name ter plaatse van het Kallenbroek en het Paradijs (ten westen van Barneveld), de omgeving ten noordoosten van Zwartebroek en de omgeving rondom het Kootwijksche Veld, het Kootwijkerzand en het Stroesche Zand plantensoorten van de Rode lijst.

Het Kallenbroek en het Paradijs bestaan uit (vochtig) bosgebied, vochtige heide en cultuurgrond (met name weiland). Door het gebied lopen de Esvelderbeek, de Dronkelaarsche beek, de Barneveldsche beek en de Kleine Barneveldsche beek. Het gebied ten noordoosten van Zwartebroek bestaat uit loofbossen en cultuurgronden met slootjes.

Het Kootwijksche Veld bestaat uit heide en bos (naaldbos en gemengd bos) en het Kootwijkerzand bestaat uit heide, stuifzand en bos (met name naaldbos). Het Stroesche Zand bestaat uit bos (met name naaldbos), heide en stuifzand.

Volgens gratis beschikbare gegevens van het Natuurloket (www.natuurloket.nl) komen ter plaatse van Kallenbroek tussen één en vijf beschermde tabel 2/3-soorten vaatplanten per km-hok voor (vijf tabel 2/3-soorten ter plaatse van km-hok 163-462 en km-hok 165-462).

Ten noordoosten van Zwartebroek komen tot maximaal vier tabel 2/3-soorten vaatplanten per km-hok (vier in km-hok 163-466). Ter plaatse van het Kootwijksche Veld zijn tot maximaal twee tabel 2/3-soorten per km-hok aangetroffen (km-hok 177-466), terwijl in het Kootwijkerzand maximaal één tabel 2/3-soort is gevonden. Ter plaatse van het Stroesche zand zijn in de goed onderzochte km-hokken doorgaans één tabel 2/3-soort aangetroffen (uitgezonderd km-hok

175-469 met drie tabel 2/3-soorten). Habitatrichtlijnsoorten vaatplanten zijn niet aangetroffen in de km-hokken. Drijvende waterweegbree (tabel 3, bijlage IV HR) wordt daarom niet verwacht in de gemeente Barneveld.

Verwacht wordt dat ter plaatse van de drogere zandige gebieden (Kootwijksche Veld, het Kootwijkerzand en het Stroesche Zand) de Jeneverbes (tabel 2) voorkomt. In en langs slootjes kunnen tabel 2-soorten als Waterdrieblad, Grote keverorchis, Rietorchis, Brede orchis, Moeraswespenorchis en Gevlekte orchis voorkomen. Ter plaatse van en rondom vennetjes en vochtige heide kunnen tabel 2-soorten worden verwacht als Wilde gagel, Beenbreek, Kleine zonnedaauw, Klokjesgentiaan en Ronde zonnedaauw, terwijl in hooilanden & natte maar gebufferde graslanden mogelijk tabel 2-soorten als Parnassia, Spaanse ruiter en Welriekende nachtorchis kunnen voorkomen. Tot slot kunnen op dijken en in droge graslanden tabel 2-soorten voorkomen als Rapunzelklokje, Veldsalie, Wilde marjolein en Gulden sleutelbloem.

De standplaatsen van bovengenoemde plantensoorten zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Plantensoort	Standplaats
Beenbreek (tabel 2)	Vennetjes, zwak gebufferde systemen
Brede orchis (tabel 2)	Moerassige graslanden en duinvalleien
Gevlekte orchis (tabel 2)	Vennetjes, zwak gebufferde systemen, slootjes in laagveen / randen van hoogveen
Grote keverorchis (tabel 2)	Op vrij vochtige tot vrij droge, min of meer voedselrijke grond in lichte loofbossen en struwelen en op grazige grond
Gulden sleutelbloem (tabel 2)	Dijken, droge graslanden
Jeneverbes (tabel 2)	Op stuifzand en droge heidegrond, ook in de duinen
Kleine zonnedaauw (tabel 2)	Op open, natte, zure heide- en veengrond
Klokjesgentiaan (tabel 2)	Op natte, zure grond in heiden, lage graslanden en in blauwgraslanden, ook op bermen in heideontginningen
Moeraswespenorchis (tabel 2)	Op natte, kalkhoudende zand- en leemgrond in duinvalleien en blauwgraslanden
Parnassia (tabel 2)	Hooilanden, natte maar gebufferde graslanden
Rapunzelklokje (tabel 2)	Op vochtige, kalkhoudende, grazige grond op dijken, in bermen aan bosranden, langs spoorwegen
Rietorchis (tabel 2)	Natte, matig voedselrijke grond in slootkanten, graslanden, zandplaten en opgespoten terreinen
Ronde zonnedaauw (tabel 2)	Op open, natte, zure heidegrond en tussen het veenmos in hoogveen en veenmosrietland
Spaanse ruiter (tabel 2)	Op natte, matig voedselarme grond i blauwgraslanden, duinvalleien en op heide- en veengrond
Veldsalie (tabel 2)	Dijken, droge graslanden

Plantensoort	Standplaats
Waterdrieblad (tabel 2)	In ondiep water in veenmoerassen, vennen en duinvalleien, soms in moerasbos; zoutmijdend
Welriekende nachtorchis (tabel 2)	Hooilanden, natte maar gebufferde graslanden
Wilde gagel (tabel 2)	Op natte, zure, venige grond in heiden, langs moerasbossen, in laagveenmoerassen, ook in duinen
Wilde marjolein (tabel 2)	Op min of meer droge, matig voedselrijke grond, vooral op hellingen aan dijken en op kalk

3 Algemene regels gedragscode

In dit hoofdstuk komen een aantal algemene regels naar voren die gelden voor alle in deze gedragscode beschreven werkzaamheden. Ook wordt beschreven hoe bij calamiteiten, waarbij niet geheel volgens de gedragscode gewerkt kan worden, gehandeld moet worden.

3.1 Inventarisaties

Voorafgaand aan werkzaamheden dient een inventarisatie naar beschermde soorten te worden uitgevoerd. Deze inventarisatie vindt maximaal drie jaar voor de start van de ruimtelijke ontwikkeling plaats en moet uitgevoerd worden in het geschikte inventarisatie seizoen (zie bijlage 2). De inventarisatie bestaat uit een inschatting van de aanwezigheid van tabel 2- en 3-soorten en alle vogelsoorten waarbij alle voor beschermde soorten belangrijke habitats worden bekeken. In verband met de kans op het moeten doen van nader onderzoek en op het moeten aanvragen van een ontheffing van de Flora- en faunawet is het belangrijk dat de inventarisatie op tijd wordt uitgevoerd.

De inventarisatie bestaat uit een oriënterend veldbezoek, aangevuld met nadere veldonderzoeken naar specifieke soortgroepen, wanneer uit oriënterend veldonderzoek of literatuurstudie blijkt dat tabel 2- en 3-soorten en/of jaarrond beschermde vogelsoorten kunnen worden verwacht.

Literatuurbronnen zijn voldoende actueel wanneer gegevens niet ouder zijn dan vijf jaar, afhankelijk van de soort. Hierdoor is het mogelijk dat binnen vijf jaar het voorkomen van een soort noemenswaardig is veranderd. verspreidingsinformatie kan immers gemakkelijk verouderen, met name bij soorten waarvan de mate van voorkomen regionaal/ landelijk snel verandert. In bijlage 2 is aangegeven hoe de (eventuele) veldonderzoeken naar specifieke soortgroepen plaats dienen te vinden. De per diergroep of vaatplanten aanbevolen inventarisatiemethoden komen overeen met de methoden die worden gebruikt door de PGO's, de Particuliere Gegevensverzamelende en -beherende Organisaties. Hiervan (bijvoorbeeld frequentie en intensiteit van veldbezoeken) kan overigens beargumenteerd worden afgeweken. De inventarisatie wordt uitgevoerd door één of meer ecologen of (een) andere ter zake kundige(n) die (gezamenlijk) over de noodzakelijke kennis beschikt/beschikken van alle te onderzoeken soortgroepen.

3.2 Zorgvuldig handelen

Zorgvuldig handelen houdt onder andere in dat er geen "wezenlijke invloed" is op beschermde soorten en dat schade aan soorten zo veel mogelijk wordt voorkomen. Van wezenlijke invloed is sprake wanneer de gunstige staat van instandhouding van een soort wordt aangetast. Deze mogelijke aantasting dient per soort te worden beoordeeld. Het begrip 'zorgvuldig handelen' betekent dat de initiatiefnemer van een plan of project actief op moet treden om alle mogelijke

schade aan de soort te voorkomen. Wat dat in de praktijk betekent verschilt uiteraard van geval tot geval. De werkwijze kan bijvoorbeeld worden aangepast (bijvoorbeeld een talud afdekken) of er kunnen (als uiterste redmiddel) compenserende maatregelen worden getroffen. De goedkeuring van compenserende maatregelen valt buiten de reikwijdte van deze Gedragscode. Wezenlijke invloed op een soort zal eerder optreden bij zeldzame soorten dan bij algemene. De meeste zeldzame soorten zijn tevens in meer of mindere mate bedreigd en daarom opgenomen op een 'Rode lijst'. In deze gedragscode wordt daarom het accent gelegd op de beschermde soorten die tevens bedreigd zijn. Per project wordt gekeken op welk schaalniveau de voorgenomen activiteiten betrekking hebben, of er voldoende geschikte uitwijkmogelijkheden zijn, of er sprake is van permanente of tijdelijke effecten en wat de omvang van de te beperken of te compenseren schade is aan populaties van beschermde soorten. Op basis van deze gegevens wordt door een ter zake kundige beoordeeld of er sprake is van een wezenlijk negatief effect op beschermde soorten. Indien er sprake is van een wezenlijk negatieve invloed dienen er maatregelen te worden genomen om dit te voorkomen.

3.3 Zorgplicht

Naast 'zorgvuldig handelen' dient in het kader van de zorgplicht, 'voldoende zorg in acht worden genomen voor in het wild levende dieren en planten, evenals hun leefomgeving; de zorg houdt in dat ieder die weet/ redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen/nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kan worden veroorzaakt, verplicht is dergelijke handelingen achterwege te laten voor zover in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken'.

De zorgplicht heeft dus zowel betrekking op beschermde als niet beschermde dier- en plantensoorten en hun leefomgeving.

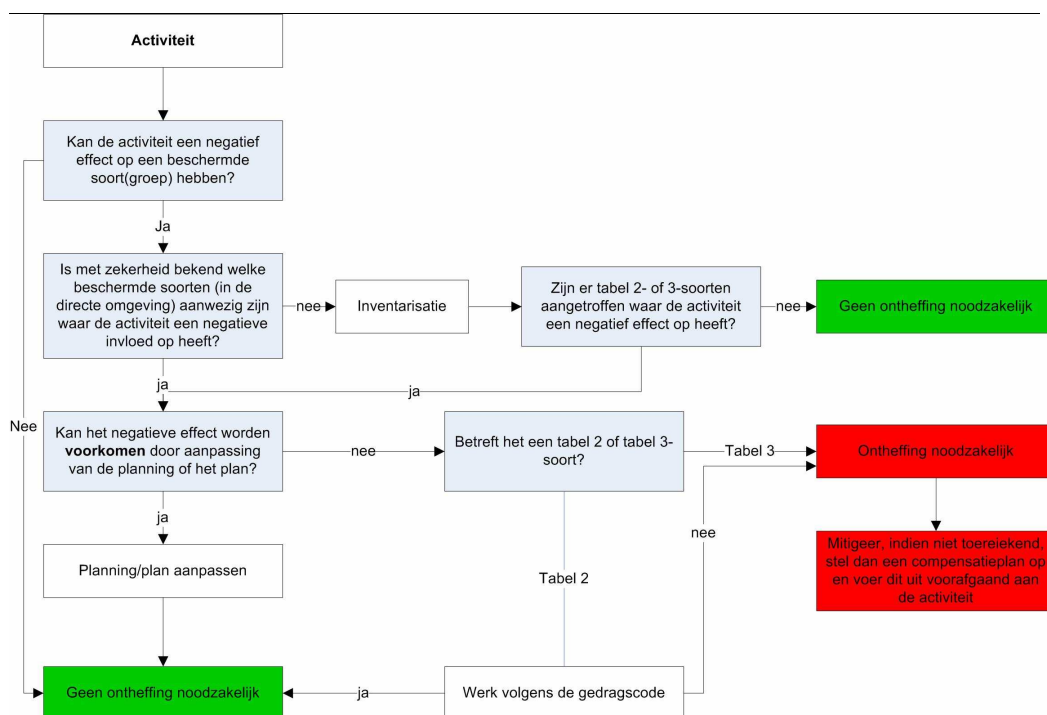
3.4 Handelen bij calamiteiten

Bij calamiteiten, zoals brand, overstroming, of stormschade, is het niet altijd mogelijk om (geheel) volgens de regels van de gedragscode te werken. Dit betekent dat in dit soort omstandigheden moet worden teruggevallen op het regime van de Flora- en faunawet. Bij herstel van schade zal in het calamiteitenplan van de gemeente moeten worden opgenomen dat begeleiding door een ter zake kundige dient plaats te vinden.

4 Ruimtelijke ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt door middel van een stappenplan weergegeven welke handelingen dienen te worden uitgevoerd om verstoring of aantasting van tabel 2-soorten en alle vogelsoorten *als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen* te voorkomen of te minimaliseren. Hoe om te gaan met 'bestendig beheer en onderhoud' wordt beschreven in hoofdstuk 4 van deze gedragscode. In hoofdstuk 5 wordt beschreven hoe om te gaan met 'bestendig gebruik'.

In figuur 4.1 wordt samengevat welke stappen doorlopen moeten worden bij de voorbereiding van een ruimtelijke ontwikkeling wanneer men beschikt over een goedgekeurde gedragscode.

Figuur 4.1 Stappenplan gedragscode ruimtelijke ontwikkeling

Samengevat komt het stappenplan op het volgende neer: eerst dient verstoring of aantasting van beschermde soorten en vogelsoorten daadwerkelijk te worden voorkomen, en als dat niet

(voldoende) kan zal zorgvuldig moeten worden gehandeld. Het begrip “zorgvuldig handelen” wordt in paragraaf 3.2 uitgelegd.

Binnen de uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen zijn twee fasen te herkennen: de voorbereidingsfase en de uitvoering (aanleg). Tijdens elk van deze fasen kan rekening worden gehouden met verstoring of aantasting van beschermde soorten; de fasen worden daarom apart behandeld.

4.1 De voorbereiding van ruimtelijke ontwikkelingen

Uitgangspunt is dat vóórdat de ruimtelijke ontwikkeling wordt gestart, er een goed bestemmingsplan moet zijn waarin natuurwaarden zijn meegewogen. Voordat werkzaamheden worden gestart is bekend in hoeverre er sprake is van de aanwezigheid van één of meerdere soorten zoals genoemd in hoofdstuk 2. Indien dit nog niet voor aanvang van de werkzaamheden duidelijk is zal een inventarisatie worden uitgevoerd om de natuurwaarden inzichtelijk te maken. Zie paragraaf 3.1.

Voor het aantasten van tabel 2-soorten en alle vogelsoorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkelingen wanneer geheel wordt gewerkt volgens de gedragscode. Wanneer tabel 3-soorten worden aangetast dient een ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

In de voorbereidende fase wordt bepaald welke uitvoeringsperiode voor de ruimtelijke ontwikkelingen het meest geschikt is vanuit ecologisch oogpunt. In bijlage 6 zijn de natuurkalenders opgenomen die hiervoor worden geraadpleegd. Deze geven een indicatie voor de actieve periode van verschillende soorten. Vervolgens wordt per type handeling bekeken hoe tijdelijke en permanente schade aan beschermde soorten zo veel mogelijk kan worden voorkomen

Voor aanvang van de werkzaamheden worden eventuele groeiplaatsen, nesten en/of vaste verblijfplaatsen van tabel 2- en 3-soorten en van vogels gemarkeerd door of onder begeleiding van een ter zake kundig persoon. De markering dient zo te worden aangebracht dat deze niet bijdraagt aan de zichtbaarheid van de verblijfplaatsen voor predatoren.

Ook wordt voordat de werkzaamheden starten een afsprakenformulier opgesteld (zie bijlage 3).

Hierin staan :

- De tijdens de inventarisatie waargenomen soorten
- De voorbereiding, planning en uitvoering van de activiteiten
- De te nemen maatregelen om schade aan beschermde soorten te minimaliseren (mitigerende maatregelen)

De betreffende medewerkers die de werkzaamheden gaan uitvoeren dienen zich te houden aan de te nemen mitigerende maatregelen zoals omschreven in afsprakenformulier. Zij zullen persoonlijk op de hoogte gebracht worden van de te nemen maatregelen. Daarnaast zal het afsprakenformulier ter inzage liggen op de locatie waar de werkzaamheden uitgevoerd worden. In

onderstaande paragrafen is per handeling beschreven hoe schade aan beschermde soorten kan worden geminimaliseerd en op welke wijze de werkzaamheden plaats dienen te vinden.

Vaste verblijfplaatsen

Zogenaamde vaste verblijfplaatsen (nestlocaties als spechtengaten, roofvogelhorsten, kolonies van broedvogels, et cetera) worden gehandhaafd wanneer uit veldonderzoek blijkt dat deze vermoedelijk of met zekerheid jaarlijks of het hele jaar worden bewoond. Bij werkzaamheden tijdens de broedperiode die kunnen leiden tot verstoring van een vaste verblijfplaats worden in een zone om deze vaste broedplaats geen werkzaamheden uitgevoerd. De omvang van deze zone is afhankelijk van de soort in relatie tot de aard van de werkzaamheden en wordt door of onder begeleiding van een ter zake kundige bepaald. De locaties worden tijdens de voorbereidingsfase tijdig gemarkeerd in het veld door een ter zake kundige. De markering dient zo te worden aangebracht dat deze niet bijdraagt aan de zichtbaarheid van de verblijfplaatsen voor predatoren.

Indien vaste verblijfplaatsen *buiten* de broedperiode worden aangetast dient door een ter zake kundig persoon op het gebied van vogels te worden vastgesteld of in de omgeving voldoende nestgelegenheid aanwezig is en of de draagkracht van de functionele leefomgeving behouden blijft. Indien dit het geval is dan hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Wel dient alternatieve nestgelegenheid aanwezig te zijn voordat de oorspronkelijke verblijfplaats wordt verwijderd.

Wanneer uit onderzoek door een ter zake kundige blijkt dat er sprake is van aantasting van de functionele leefomgeving en dat alternatieve nestgelegenheid niet te realiseren is, dan dient een ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Uitzondering vormen werkzaamheden die in het kader van het voorkomen van schade aan openbare voorzieningen worden uitgevoerd. In dit geval is aantasting van vaste verblijfplaatsen van vogels toegestaan *buiten* het broedseizoen. De werkzaamheden dienen wel onder toezicht van een ter zake kundig op het gebied van vogels te worden uitgevoerd.

4.2 De uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen

4.2.1 Slootdemping, herprofilering en waterbodemsanering

Definitie

Onder slootdemping wordt verstaan het dichtstorten van een watergang, al dan niet door de watergang eerst droog te malen. Hierbij kan het leefgebied van diverse diersoorten worden aangetast. Onder herprofilering wordt verstaan: het opnieuw vormgeven van het profiel van een watergang, waarbij het profiel afwijkt van het oorspronkelijke profiel. Onder een waterbodemsanering wordt verstaan: het verwijderen van verontreinigd slib van de waterbodem. Er is sprake van achterstallig onderhoud met betrekking tot sanering wanneer het verwijderen van

slib niet plaatsvindt in een reguliere cyclus, het een relatief forse ingreep betreft met een duidelijk fysieke invloed op de omgeving of het een substantiële wijziging van habitats veroorzaakt.

Hoe kan schade aan beschermde soorten worden geminimaliseerd?

- De werkzaamheden worden uitgevoerd in de periode september-maart, buiten het voortplantingsseizoen van vissen, amfibieën en vogels. De voorkeur gaat uit naar het uitvoeren van de werkzaamheden in de maanden september – oktober, de minst kwetsbare periode voor waterorganismen. Werkzaamheden dienen plaats te vinden bij een watertemperatuur tussen 8°C en 20°C. Slootdempingen, herprofilen en waterbodemsaneringen worden buiten de periode september - maart niet uitgevoerd. Bovendien geldt dat slootdempingen bij voorkeur niet in de periode maart-juli worden uitgevoerd, in verband met eieren van waterorganismen
- Er wordt natuurvriendelijk materieel ingezet en/of een sparende techniek toegepast
- De werkrichting is in de richting van een watergang waarmee de watergang in verbinding staat, zodat achtergebleven vissen en andere fauna kunnen ontsnappen
- Bij slootdemping: wegvangen van beschermde vissoorten vindt plaats door (achtereenvolgens) het aanbrengen van kleine dammetjes in de te dempen sloot, gevolgd door het leegpompen van een slootsegment tot een diepte van ongeveer 20 cm en ten slotte het wegvangen van de in de 20 cm diepe waterlaag aanwezige vissen en andere fauna onder ter zake kundige begeleiding. Een andere mogelijkheid voor het wegvangen van aanwezige (beschermde) fauna is om de watergang naast de dam plaatselijk te verdiepen (kuil), zodanig dat de fauna zich bij waterstandverlaging hierin kan verzamelen. De fauna wordt in een nabijgelegen sloot uitgezet of in een nieuw gegraven biotoop. Let op, voor het vervoeren van beschermde diersoorten kan een ontheffing benodigd zijn van artikel 13.
- Bij slootdemping: mocht er onverhoopt nog fauna achterblijven na het droogmalen, dan worden deze teruggezet in veilig water
- Bij waterbodemsanering: de bagger dient op de kant te worden gebracht en gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van beschermde diersoorten. De aangetroffen exemplaren dienen direct verplaatst te worden naar geschikt leefgebied in de omgeving van het ingreepgebied, maar buiten de (directe) invloedssfeer van de werkzaamheden. Dit dient te gebeuren door of onder begeleiding van een ter zake kundige
- Maaien/rooien vindt niet plaats ten tijde van het groeiseizoen van beschermde planten (wanneer deze aanwezig zijn). Maaien vindt plaats nadat de zaadrijping voltooid is en in principe niet met een klepelmaaier. De slagingskans van het verplaatsen van populaties van beschermde soorten is nogal variabel. Succes is sterk afhankelijk van de omstandigheden (grondwater, voedselrijkdom, zuurgraad en beheer) op de 'ontvangende' locatie. Daarom wordt voor ernstig bedreigde plantensoorten (tabel 2-soorten) die als gevolg van de werkzaamheden verloren dreigen te gaan, een vervangend biotoop gecreëerd waar de soort wordt geïntroduceerd door verplanting, verspreiden van maaisel of inzaai (met zaad dat

afkomstig is van de populatie die verloren dreigt te gaan). De verplaatsing vindt plaats onder leiding van een ter zake kundig persoon die de verplaatsing dusdanig uitvoert dat de verplaatsing de hoogste slagingskans heeft. Let op: voor het verplaatsen van beschermde plantensoorten kan een ontheffing van artikel 13 en 14 benodigd zijn

Let er op dat blauwe reigers en andere visetende diersoorten geen kans krijgen de vissen in het vervangende biotoop (bij slootdemping) alsnog weg te vangen. Vogelwerende voorzieningen kunnen getroffen worden door bijvoorbeeld grote takken over het nieuwe biotoop te plaatsen. Hiervoor kunnen takken worden gebruikt die afkomstig zijn van elders gevelde beplanting. Het is dan ook verstandig in de planning de velling uit te voeren voorafgaand aan het dempen van sloten.

4.2.2 Sloop- en reconstructiewerkzaamheden

Definitie

Onder sloop- en reconstructiewerkzaamheden wordt de sloop van bebouwing en het verwijderen van groen rondom de bebouwing verstaan.

Hoe kan schade aan beschermde soorten worden geminimaliseerd?

- Voorafgaand aan de werkzaamheden worden gebouwen door (of onder begeleiding van) een ter zake kundige persoon gecontroleerd op de aanwezigheid van gebouwbewonende vogelsoorten (zoals de Kerkuil en de Steenuil). Indien vaste verblijfplaatsen van deze vogels worden aangetroffen, dient met de werkzaamheden gewacht te worden totdat de vogels zijn uitgevlogen
- Bij sloop van gebouwen blijken deze soms -onverwacht- waarde te hebben voor vleermuizen. In paragraaf 3.5 wordt hierop nader ingegaan. De vertraging die dit tot gevolg kan hebben (aanvraag ontheffing en compensatie) kan worden voorkomen door goed en tijdig onderzoek tijdens de voorbereidingsfase (zie hiervoor paragraaf 3.2)
- Er worden in de periode half maart tot en met half juli geen werkzaamheden uitgevoerd die leiden tot aantasting of verstoring van broedvogels wanneer in het te slopen gebouw of in het groen rond de bebouwing broedende vogels aanwezig zijn. Indien vaste verblijfplaatsen van vogels worden aangetast buiten het broedseizoen wordt in de nieuwbouw gezorgd voor vervangende nestlocaties. Het realiseren van alternatieve nestlocaties wordt tijdig en in overleg met een ter zake kundig persoon op het gebied van vogels gedaan. Indien er alternatieve nestlocaties worden aangeboden in de nabijheid van het plangebied, worden deze gerealiseerd voordat de 'huidige' nestlocaties verwijderd worden. Indien de nieuwbouw niet direct hetzelfde jaar wordt gerealiseerd, bepaalt een terzake kundige of er tijdelijk compenserende maatregelen nodig zijn, totdat de nieuwbouw met vervangende nestlocatie is

gerealiseerd. De goedkeuring van dergelijke compenserende maatregelen valt buiten de reikwijdte van deze Gedragscode

4.2.3 Bouwrijp maken van de grond

Definitie

Onder het bouwrijp maken van de grond wordt niet alleen het opbrengen van zand verstaan maar ook het zonodige verwijderen van de toplaag van de bodem en de aanwezige vegetatie, en het eventueel noodzakelijke bemalen van de locatie. Slootdemping wordt als apart werk beschouwd (zie paragraaf 4.3.1).

Hoe kan schade aan beschermde soorten worden geminimaliseerd?

- Het bouwrijp maken wordt niet tijdens het broedseizoen opgestart, tenzij is vastgesteld dat broedende vogels afwezig zijn in het gebied dat bouwrijp wordt gemaakt
- Vestiging van broedende vogels wordt voorkomen (bijvoorbeeld Kleine plevier en Oeverzwaluw) door het plaatsen van wapperende linten op geschikte broedlocaties en het afvlakken van steile wanden in zanddepots. Vestiging van de Rugstreeppad wordt voorkomen door in het plangebied tijdens de werkzaamheden geen stilstaande plasjes te creëren. Eventueel kan ook een amfibiewerend scherm rond het terrein worden geplaatst indien dit mogelijk is
- Groeiplaatsen van beschermde plantensoorten worden gespaard. Wanneer dat niet mogelijk is, worden de planten op de juiste wijze verplaatst onder leiding van een ter zake kundige op het gebied van planten. Let op, een ontheffing voor het vervoeren en herplanten (artikel 13 en 14) is in bepaalde gevallen benodigd als de planten worden verplaatst
- Zie onder paragraaf 4.3.1 (slootdemping) voor de handelwijze met betrekking tot het vangen en verplaatsen van beschermde vissoorten. Als andere diersoorten dienen te worden gevangen en verplaatst omdat schade anders niet te voorkomen is, wordt dit in overleg en onder leiding van een ter zake kundig ecooloog uitgevoerd. Let op: voor het vervoeren en uitzetten van beschermde soorten is in bepaalde gevallen een ontheffing van artikel 13 en 14 benodigd
- Vervangende habitats (compensatie) maken zoveel mogelijk deel uit van een aaneengesloten structuur, die verbonden is met ecologische structuren in het buitengebied
- Compensatie van schade als gevolg van individuele ruimtelijke ingrepen wordt gecombineerd, zodat een aaneengesloten 'compensatiegebied' ontstaat waar de schade van meerdere ingrepen wordt gecompenseerd. De planologische veiligstelling van zo'n 'compensatiegebied' moet in het bestemmingsplan zijn vastgelegd. Compensatie is nadrukkelijk een laatste redmiddel. Allereerst moet getracht worden schade te voorkomen. De goedkeuring van compenserende maatregelen valt buiten de reikwijdte van deze Gedragscode

4.2.4 Aanlegwerkzaamheden

Definitie

Onder aanlegwerkzaamheden worden verstaan heiwerkzaamheden, bouwwerkzaamheden en de aanleg van toevoerwegen naar de bouwplaats.

Hoe kan schade aan beschermde soorten worden geminimaliseerd?

Bouwwerkzaamheden die kunnen leiden tot verstoring van broedvogels in en om het plangebied mogen niet ten tijde van het broedseizoen (half maart tot en met half juli) worden gestart. Echter, ook buiten het broedseizoen zijn broedende vogels en in gebruik zijnde nesten beschermd en dient hier rekening mee gehouden te worden.

Handelwijze

Beschermde plantensoorten worden met voldoende bodemmateriaal verplaatst naar geschikte biotopen in de omgeving. Deze verplaatsing vindt plaats onder begeleiding van een ter zake kundig persoon op het gebied van planten. Vestiging van broedende vogels kan worden voorkomen (bijvoorbeeld Kleine plevier en Oeverwaluw) door het plaatsen van wapperende linten op geschikte broedlocaties of het afvlakken van gronddepots.

De wijze waarop wordt omgegaan met niet eerder aangetroffen beschermde soorten die in deze fase voor het eerst worden opgemerkt is beschreven in paragraaf 4.6.

4.3 Toezicht en handhaving

Een met de uitvoering van de natuurwaardenkaart/gedragscode belaste ambtenaar of milieucontroleur buitengebied en groene wetgeving is verantwoordelijk voor het toezicht en handhaving van de gedragsregel 'zorgvuldig werken' en op de uitvoering van mitigerende en compenserende maatregelen. Deze persoon beschikt over de noodzakelijke kennis op het gebied van de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet.

De initiatiefnemer is te allen tijde (eind)verantwoordelijk voor het volgen van de gedragscode, dus ook voor de kwaliteit van de uitgevoerde veldonderzoeken en voor de gevolgde procedure. Overtredingen of tekortkomingen zullen overigens niet altijd opzettelijk zijn ontstaan. Het verdient de voorkeur om, voordat de AID wordt ingeschakeld, eerst te streven naar een minnelijke oplossing.

4.4 Onvoorziene natuurwaarden tijdens werkzaamheden

Wat te doen als:

1. Onverwacht tabel 2- of 3-soorten of broedende/jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vogels opduiken als de werkzaamheden al zijn aangevangen?
2. Of als bovengenoemde soorten in andere delen van het plangebied voorkomen dan verwacht?

In deze gevallen zullen ter plaatse van de betreffende terreindelen geen werkzaamheden plaatsvinden voor zover de werkzaamheden zijn gepland binnen het voortplantingsseizoen van de aangetroffen soorten. Wanneer dit planningstechnisch niet mogelijk is zullen de betreffende soorten (voor zover het tabel 2-soorten betreft) worden verplaatst naar geschikte biotopen die niet op korte termijn worden beïnvloed (zie paragraaf 4.3). De verplaatsing wordt begeleid door een ter zake kundig persoon met de noodzakelijke kennis van de in het geding zijnde diergroep (of vaatplanten). Wanneer de aanwijzingen van deze persoon nauwgezet worden gevolgd dan is hiervoor in de meeste gevallen geen ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Wanneer *tabel 3-soorten en/of broedende/jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vogels* onverwacht worden aangetroffen en aantasting onvermijdelijk is, zal een ontheffing moeten worden verkregen van de Flora- en faunawet. Om deze ontheffing zo spoedig mogelijk te verkrijgen (om verdere vertraging van de ruimtelijke ontwikkelingen te voorkomen), dient contact te worden opgenomen met het Ministerie van LNV. De biotopen worden tot die tijd gemarkeerd zodat ze niet worden aangetast.

4.5 Implementatie

De Gedragscode dient bij elke ruimtelijke ontwikkeling te worden gevolgd. Ook door de projectontwikkelaars en aannemers, die in opdracht van de gemeente de ruimtelijke ontwikkelingen uitvoeren. Daartoe moet er dus voor worden gezorgd dat de gedragscode bekend is bij alle werknemers die met ruimtelijke ontwikkelingen te maken hebben. Hiervoor is een afsprakenformulier ontwikkeld voor aannemers of uitvoerders. In dit afsprakenformulier legt de initiatiefnemer afspraken met de aannemer met betrekking tot 'zorgvuldig werken' vast. Het afsprakenformulier is opgenomen in bijlage 3.

5 Bestendig beheer en onderhoud

In dit hoofdstuk wordt door middel van een stappenplan weergegeven welke handelingen dienen te worden uitgevoerd om verstoring of aantasting van tabel 2- of tabel 3-soorten en alle vogelsoorten *als gevolg van bestendig beheer en onderhoud* zoveel mogelijk te voorkomen of te minimaliseren. Hoe om te gaan met ruimtelijke ontwikkelingen wordt beschreven in hoofdstuk 4 van deze gedragscode.

5.1 Wat wordt verstaan onder 'bestendig beheer en onderhoud'?

Onder bestendig beheer en onderhoud worden de volgende werkzaamheden (steeds gericht op behoud van de bestaande situatie) verstaan:

- Werkzaamheden in en rond watergangen (watergangen, oevers en kunstwerken als duikers en stuwen)
- Werkzaamheden aan en rond infrastructuur (wegen, spoorwegen, (weg)bermen)
- Werkzaamheden in het kader van natuurbeheer
- Werkzaamheden in het kader van landbouw of bosbouw

Wanneer de aard van de werkzaamheden verandert is niet langer sprake van bestendig beheer en onderhoud maar van een 'ruimtelijke ontwikkeling'; zie voor die gevallen hoofdstuk drie. Voorbeelden zijn de toepassing van nieuwe technieken of machines (afhankelijk van de impact), het uitbaggeren van dichtgegroeide wateren of het omvormen van grasland naar akkerland.

5.2 De juridische consequenties van de vrijstelling voor 'bestendig beheer en onderhoud'

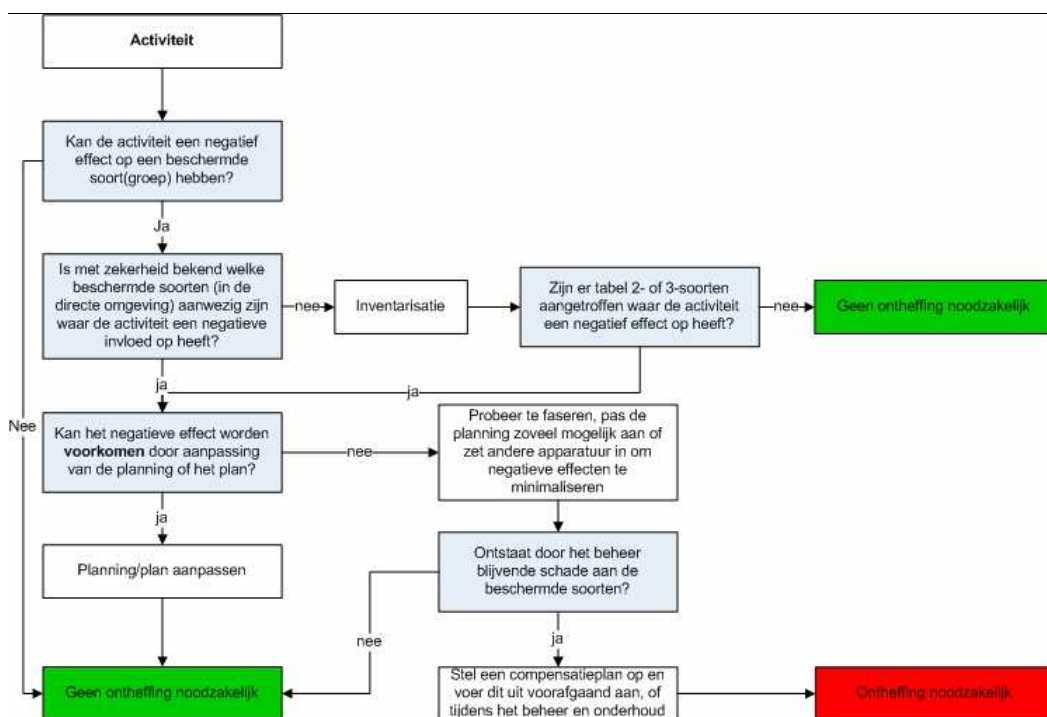
De vrijstelling voor werkzaamheden die verband houden met 'bestendig beheer en onderhoud' geldt voor:

- Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet voor de soorten die genoemd worden in tabel 2 en voor alle vogelsoorten. De tekst van deze artikelen is te vinden in bijlage 4. In hoofdstuk 2 is uitgewerkt welke tabel 2- en 3-soorten en welke bedreigde soorten broedvogels in de gemeente Barneveld bekend zijn of worden verwacht
- Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet voor de soorten die genoemd worden in tabel 3. De vrijstelling voor artikel 10 geldt voor deze soorten **niet** voor activiteiten die verband houden met bestendig beheer en onderhoud in de land- en bosbouw. Dat betekent dat voor het opzettelijk verontrusten van tabel 3-soorten bij zulke activiteiten een ontheffing van dit artikel moet worden aangevraagd voor de betreffende tabel 3-soorten. De ontheffingsaanvraag wordt 'uitgebreid getoetst' (zie ook bijlage 1)

Bij het uitvoeren van bestendig beheer en onderhoud dient 'zorgvuldig te worden gehandeld' en dient de zorgplicht te worden gerespecteerd (zie paragraaf 3.1.1 en 3.1.2).

5.3 Stappenplan

In figuur 5.1 is samengevat welke stappen doorlopen moeten worden bij de voorbereiding van 'bestendig beheer en onderhoud' en 'bestendig gebruik' indien men gebruik maakt van een goedgekeurde gedragscode.

Figuur 5.1 Stappenplan gedragscode 'bestendig beheer en onderhoud' en 'bestendig gebruik'

Samengevat komt het stappenplan dus, net als bij ruimtelijke ontwikkelingen, op het volgende neer: eerst dient verstoring of aantasting van beschermde soorten en vogelsoorten daadwerkelijk te worden voorkomen, en als dat niet (voldoende) kan zal zorgvuldig moeten worden gehandeld. Het begrip "zorgvuldig handelen" wordt kort toegelicht in paragraaf 3.2.

5.4 Voorbereiding

Voordat de beheer- en onderhoudswerkzaamheden worden gestart is bekend in hoeverre er sprake is van de aanwezigheid van één of meerdere soorten genoemd in hoofdstuk 2. Indien dit nog niet voor aanvang van de werkzaamheden duidelijk is zal een inventarisatie worden uitgevoerd om de natuurwaarden inzichtelijk te maken. De inventarisatie vindt plaats in het geschikte inventarisatieseizoen (zie verder paragraaf 3.2). In bijlage 6 is de natuurkalender opgenomen die wordt geraadpleegd voor het plannen van de beheer- en onderhoudswerkzaamheden.

Als vast is komen te staan dat er schade wordt toegebracht aan soorten als bedoeld in tabel 2 dient men werkzaamheden uit te voeren volgens onderstaande protocollen.

5.5 De uitvoering van beheer en onderhoud

5.5.1 Maaiwerkzaamheden

Definitie

Het regelmatig maaien en al of niet afvoeren van maaisel. Onderscheid kan worden gemaakt tussen zeer frequent (circa 20-25 maal per jaar) gemaaide gedeelten (bijvoorbeeld gazons) en gedeelten met een veel lagere maaifrequentie van één à tweemaal per jaar (bijvoorbeeld wegbermen en oevers van watergangen).

Hoe kan schade aan beschermde soorten worden geminimaliseerd?

- Sparen van groeiplaatsen van beschermde plantensoorten door deze alleen te maaien na zaadzetting
- Maaiwerkzaamheden zodanig uitvoeren dat dieren ontsnappingsmogelijkheden hebben
- Het gebruik van de klepelmaaier wordt waar mogelijk achterwege gelaten. Klepelen is een minder dier- en plantvriendelijke maaimethode
- Het afvoeren van maaisel (geldt voor alle ecologische stroken). Veel beschermde plantensoorten hebben een voorkeur voor relatief schrale standplaatsen met een betrekkelijk open vegetatie. Zulke plaatsen worden door het niet opruimen van maaisel bedreigd, omdat dit gelijk is aan een zekere organische bemesting door rottend maaisel. Hiervan profiteren soorten die gemakkelijk voedingsstoffen kunnen opnemen en snel kunnen groeien. Zulke plantensoorten zijn in Nederland doorgaans zeer algemeen en niet bedreigd. De beschermde plantensoorten zullen erdoor verdwijnen. Gazonbeheer zonder afvoer van maaisel en vooral klepelen zijn in dit verband zeer ongunstig voor beschermde plantensoorten. Het verschralingseffect wordt optimaal bereikt door net voor de bloei van het gras te maaien. De meeste voedingsstoffen zitten dan in de bovengrondse delen van de plant
- Gefaseerd maaien van vooral wegbermen en oevers waarvan waarnemingen van tabel 2- en 3- plant- en diersoorten bekend zijn. Door gefaseerd te maaien resteren na het maaien stukken ongemaaid habitat die door beschermde diersoorten als '*refugium*' (toevluchtsoord) gebruikt kunnen worden. Langs oevers is dit mogelijk door beide kanten om het andere jaar te maaien

(afhankelijk van het nagestreefde doel) of door kleine gedeelten (5-10 meter bijvoorbeeld, afhankelijk van de aangetroffen soorten) langs een oever niet te maaïen

- Op locaties waar beschermde planten aanwezig zijn: maaïen buiten de bloeitijd en zaadzetting van vaatplanten, dat is na ± half augustus. Op locaties waar uit veiligheidsoverweging vaker moet worden gemaaid (smalle strook langs wegen van maximaal 2 meter, ter hoogte van onoverzichtelijke kruispunten) en op speelweiden wordt indien noodzakelijk wél tijdens de bloeitijd gemaaid
- Gebruik wordt gemaakt van apparatuur die ook geschikt is voor het verwijderen van maaisel
- Bodembeschadiging en verdichting als gevolg van gebruik door zware machines wordt voorkomen. Hierdoor komt er namelijk een overmaat aan voedingsstoffen vrij waardoor meer algemene en snelgroeiende planten en vooral grassen explosief gaan groeien. Het is daarom belangrijk om de bodem zo min mogelijk te belasten en op slappe ondergronden machines met een lage wieldruk in te zetten

5.5.2 Snoeiwerkzaamheden

Definitie

Het verwijderen van takken of uitlopers van struiken (heesters) of bomen met als doel deze een volgend jaar beter te laten groeien, in een bepaalde vorm te behouden of om paden en wegen voor veiligheid van weggebruikers in voldoende mate vrij te houden.

Hoe kan schade aan beschermde soorten worden geminimaliseerd?

- Werkzaamheden worden niet uitgevoerd tijdens het broedseizoen, tenzij sprake is van gevaarlijke situaties. Snoeien buiten het groeiseizoen van de beplantingen, dat is in het late najaar of in het vroege voorjaar (voor half maart, wanneer formeel het broedseizoen van vogels start)
- Het versnipperen van snoeihout heeft als effect dat in eerste instantie ongewenste ondergroei wordt voorkomen door verstikking. Rotting van houtsnippers leidt echter ook tot een zekere organische bemesting, die kan leiden tot een sterke toename van stikstofminnende plantensoorten als Grote brandnetel, Ridderzuring en Fluitenkruid. Voor bolgewasjes als Sneeuwklokje, geelstersoorten en helmbloemsoorten (Vingerhelmbloem en Holwortel) is versnipperen van snoeihout funest. Houtsnippers worden daarom afgevoerd (en vervolgens gecomposteerd), met name op plaatsen die waardevol zijn voor bolgewasjes
- Takken- of bladhopen die ook kunnen dienen als overwinteringsplaats van bijvoorbeeld egels of als broedhoop van ringslangen worden niet verwijderd

5.5.3 Kappen van beplantingen

Definitie

Het verwijderen van struiken en bomen, met als doel paden en wegen voor veiligheid van weggebruikers in voldoende mate vrij te houden, of (in gemeentelijke bossen) met als doel houtoogst.

Hoe kan schade aan beschermde soorten worden geminimaliseerd?

- Bomen met bewoonde holten van vleermuizen worden niet gekapt op het moment dat vleermuizen deze bomen als verblijfplaats gebruiken, binnen een straal van 10 meter wordt maximaal 30 % van de bomen gekapt
- In de periode van 15 maart tot 15 juli worden geen beplantingen gekapt in verband met het broedseizoen van vogels, tenzij sprake is van gevaarlijke situaties. Dit geldt ook voor buiten deze periode broedende vogels
- Bomen met vaste broedplaatsen van vogels (kolonie, jaarlijks bezet roefvogelnest) worden niet gekapt. In een zone om de vaste broedplaats worden gedurende het broedseizoen geen bomen gekapt. De omvang van deze zone is afhankelijk van de soort in relatie tot de aard van de werkzaamheden en wordt door een ter zake kundige bepaald
- Indien vaste verblijfplaatsen van vogels *buiten* het broedseizoen worden aangetast dient door een ter zake kundig persoon op het gebied van vogels te worden vastgesteld of in de omgeving voldoende nestgelegenheid aanwezig is en of de draagkracht van de functionele leefomgeving behouden blijft. Indien dit het geval is dan hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Wel dient alternatieve nestgelegenheid aanwezig te zijn voordat de oorspronkelijke verblijfplaats wordt verwijderd.

Wanneer uit onderzoek door een ter zake kundige blijkt dat er wel sprake is van aantasting van de functionele leefomgeving en dat alternatieve nestlocaties niet gerealiseerd kunnen worden dan dient een ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Uitzondering vormen werkzaamheden die in het kader van het voorkomen van schade aan openbare voorzieningen worden uitgevoerd. In dit geval is aantasting van vaste verblijfplaatsen van vogels toegestaan *buiten* het broedseizoen. De werkzaamheden dienen wel onder toezicht van een ter zake kundig op het gebied van vogels te worden uitgevoerd
- Bij de afvoer van de gekapte beplantingen (wegslepen en dergelijke) wordt voorkomen dat bijzondere beschermde planten en diersoorten die zijn opgenomen in tabel 2 en 3 worden beschadigd

5.5.4 Slootonderhoud

Definitie

Het reguliere, vijf à tien jaarlijkse onderhoud van watergangen waarbij nadrukkelijk *geen* sprake is van achterstallig onderhoud. Onder slootonderhoud vallen baggerwerkzaamheden en het schonen van sloten. Er is sprake van achterstallig onderhoud wanneer:

- De werkzaamheden niet plaatsvinden in een reguliere cyclus
- Het een relatief forse ingreep betreft met een duidelijk fysieke invloed op de omgeving
- Er sprake is van een substantiële wijziging in de omstandigheden waarbij de habitat veranderd

Als voorbeelden van achterstallig onderhoud kan worden genoemd: ophoging van kaden, sanering van een waterbodemp, herprofilering van waterlopen.

Hoe kan schade aan beschermde soorten worden geminimaliseerd?

- Bij baggerwerkzaamheden dient waar mogelijk gebruik te worden gemaakt van een zuiger in plaats van een kraan
- Bagger en schoonsel blijven minimaal 24 uur op de kant liggen zodat organismen (deels) terug naar de watergang kunnen. Dit kan alleen wanneer de kwaliteit van het materiaal dat toelaat (kwaliteitsklasse 0 – 2). Binnen stedelijk gebied is het niet altijd gewenst/ mogelijk bagger langer dan 24 uur op de kant te laten liggen, bijvoorbeeld in verband met mogelijke risico's van explosieven. Bagger en schoonsel wordt op ecologisch minder interessante delen gedeponneerd: in ieder geval niet op het talud van de sloot. Alle bagger en schoonsel wordt gecontroleerd op de aanwezigheid van aanwezige (beschermde) vissen en ander fauna. Aanwezige beschermde soorten worden zo volledig mogelijk weggevangen en zo snel mogelijk (om predatie en sterfte te voorkomen) terug gezet in een watergang in de directe omgeving van het plangebied buiten de (directe) invloedssfeer van de werkzaamheden. De vissen worden binnen twee uur opgespoord, in een emmer met schoon water gedaan en in een veilig water teruggezet
- Oever- en watervegetatie worden gefaseerd geschoond daar waar waarnemingen van bijzondere beschermde planten- en diersoorten bekend zijn. Als bijzondere vegetaties of bijzondere structuren aanwezig zijn dan wordt per schoning 50 % van de vegetaties of structuren gehandhaafd (voor zover dit in verband met de waterafvoer mogelijk is). Tussen de schoningen zit minimaal één jaar, bij kwetsbare vegetaties (bijvoorbeeld Krabbescheer) twee à drie jaar
- Groeiplaatsen van bijzondere beschermde plantensoorten welke opgenomen zijn in tabel 2 en 3 worden gespaard door deze alleen te schonen na zaadzetting
- Werkzaamheden worden uitgevoerd in één richting, zodat de aanwezige dieren voor de werkzaamheden uit kunnen vluchten

- Werkzaamheden worden alleen uitgevoerd bij een watertemperatuur tussen de 8°C en 20°C in het belang van de aanwezige vissoorten. Bij zowel hogere als lagere temperaturen daalt de activiteit van de aanwezige vissen, waardoor vluchten minder goed mogelijk wordt
- Werkzaamheden worden niet uitgevoerd tijdens het voortplantingsseizoen van beschermde vogel-, vis-, zoogdier- en amfibieënsoorten, dit is de periode maart-augustus. De voorkeur gaat uit naar de minst kwetsbare periode voor deze groepen: september- oktober (bij zonnig weer). De dieren zijn dan meestal uit het water zodat ze kunnen vluchten

5.6 Onvoorziene natuurwaarden tijdens werkzaamheden

Wat te doen als:

1. Onverwacht tabel 2- of 3-soorten of broedende/jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vogels opduiken als de werkzaamheden al zijn aangevangen?
2. Of als bovengenoemde soorten in andere delen van het plangebied voorkomen dan verwacht?

In deze gevallen zullen ter plaatse van de betreffende terreindelen geen werkzaamheden plaatsvinden voor zover de werkzaamheden zijn gepland binnen het voortplantingsseizoen van de aangetroffen soorten. Wanneer dit planningstechnisch niet mogelijk is zullen de betreffende soorten (zowel tabel 2- als 3 soorten) worden verplaatst naar geschikte biotopen die niet op korte termijn worden beïnvloed. De verplaatsing wordt begeleid door een ter zake kundig persoon met de noodzakelijke kennis van de in het geding zijnde diergroep (of vaatplanten). Wanneer de aanwijzingen van deze persoon nauwgezet worden gevolgd dan is hiervoor in de meeste gevallen geen ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Kenmerk R001-4607045KJB-mfv-V04-NL

6 Bestendig gebruik

In dit hoofdstuk worden de werkzaamheden behandeld die verband houden met 'bestendig gebruik'. Beschreven wordt hoe bij deze werkzaamheden kan worden gehandeld zonder schade aan te richten aan beschermde planten- en diersoorten of hoe die schade zodanig beperkt kan blijven dat populaties van beschermde soorten geen gevaar lopen te verdwijnen. In figuur 5.1 (hoofdstuk 5) is de gedragslijn voor bestendig gebruik weergegeven.

6.1 Wat wordt verstaan onder 'bestendig gebruik'?

Onder 'bestendig gebruik' worden uiteenlopende, jaarlijks op dezelfde wijze en op dezelfde locatie terugkerende activiteiten verstaan die samenhangen met de landschappelijke kwaliteit van een gebied, en die daarin zijn ingepast (steeds gericht op behoud van de bestaande situatie). Soorten komen in dit geval ondanks of dankzij de terugkerende activiteit voor. Voorbeelden daarvan die relevant zijn in de gemeente Barneveld zijn:

- Gebruik van gemeentelijke sport- en recreatiegebieden
- Evenementen op daarvoor bestemde terreinen en tijdelijk tot evenemententerrein bestemde locaties
- Honden uitlaten op daarvoor bestemde plaatsen

Wanneer de activiteiten veranderen, bijvoorbeeld in frequentie, in omvang of intensiteit, dan is niet langer sprake van 'bestendig gebruik'. Essentieel is daarbij de mate waarin een bepaalde activiteit is toegelaten door het vigerende bestemmingsplan. Wanneer een zodanige wijziging van de activiteit plaatsvindt dat hiervoor een wijziging of een vrijstelling van het bestemmingsplan noodzakelijk is dan is niet langer sprake van 'bestendig gebruik'.

6.2 De juridische consequenties van de vrijstelling voor 'bestendig gebruik'

De vrijstelling voor werkzaamheden die verband houden met 'bestendig gebruik' geldt voor:

- Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet voor de soorten die genoemd worden in tabel 2 en voor alle vogelsoorten. De tekst van deze artikelen is te vinden in bijlage 4. In hoofdstuk 2 is uitgewerkt welke tabel 2-soorten en welke bedreigde soorten broedvogels in de gemeente Barneveld bekend zijn of worden verwacht
- Artikel 8, 9, 11 en 12 van de Flora- en faunawet voor de soorten die genoemd worden in tabel 3. De vrijstelling voor artikel 10 (dat artikel beschrijft het opzettelijk verontrusten van beschermde diersoorten) geldt voor deze soorten dus **niet**

Bij bestendig gebruik dient 'zorgvuldig te worden gehandeld' en dient de zorgplicht te worden gerespecteerd (zie paragraaf 3.1.1 en 3.1.2).

6.3 Gemeentelijke recreatiegebieden

Definitie

Onder recreatiegebieden worden verstaan: terreinen gericht op verblijfsrecreatie waaronder recreatieparken en campings.

Beheer en onderhoud maken deel uit van de gedragsregels.

Hoe schade door bestaande gemeentelijke recreatiegebieden zoveel mogelijk kan worden voorkomen:

- Afrastering wordt geplaatst en onderhouden ter plaatse van habitats van bijzondere beschermde soorten (tabel 2- en 3-soorten) in de nabijheid van recreatiegebieden
- Verlichting wordt niet uitgebreid. Daar waar verlichtingsbronnen aanwezig zijn nabij gebieden die belangrijk zijn voor vleermuizen: bestaande armaturen vervangen door naar beneden stralende verlichtingsbronnen

6.4 Evenementen op daarvoor bestemde terreinen

Definitie

Onder een evenement wordt verstaan: Alle publieksgerichte buitenactiviteiten die worden georganiseerd ten behoeve van een relatief groot aantal bezoekers, waarvan een deel van buiten de regio afkomstig is, en die plaatsvinden in de openbare ruimte, die (geluids)hinder kunnen veroorzaken en waarvoor gemeentelijke vergunningen en/of ontheffingen nodig zijn.

De bestendigheid van een evenement dient aangetoond te kunnen worden door middel van een onderbouwde inschatting van de impact op het gebied. Hierbij dienen zaken zoals locatie, intensiteit (in zowel bezoekersaantallen, als bijvoorbeeld geluidsbelasting) en frequentie aan de orde te komen.

Hoe schade zoveel mogelijk kan worden voorkomen:

- Wanneer op het terrein broedende vogels aanwezig zijn zullen geen evenementen plaatsvinden tijdens het broedseizoen
- Evenementen met hoog geluidsniveau (concerten en dergelijke) worden niet georganiseerd ten tijde van het broedseizoen, wanneer in de directe omgeving broedende vogels aanwezig zijn. De afstand tot waar broedvogels hinder ondervinden van een evenement hangt sterk af van het soort evenement, het geluidsniveau en van de vogelsoort. Om te bepalen tot welke afstand van een broedsel een evenement plaats kan vinden zonder dat er sprake is van verstoring dient een ter zake kundig persoon te worden ingeschakeld. Als sprake is van de aanwezigheid van kolonies van vleermuizen in de nabijheid van het evenemententerrein, dan wordt in de

actieve periode van vleermuizen (half maart tot oktober) na zonsondergang geen gebruik gemaakt van sterke verlichtingsbronnen en wordt geen gebruik gemaakt van versterkt geluid. De mate waarin vleermuizen hinder ondervinden van een evenement hangt sterk af van het soort evenement en van het geluidsniveau. Van versterkt geluid is sprake wanneer het bronvermogen een sterkte heeft van 80 dB of meer. Boven deze waarde krijgen vleermuizen problemen met roepen en luisteren. Om te bepalen of en op welke afstand een evenement plaats kan vinden in de nabijheid van vleermuizen dient een ter zake kundig persoon te worden ingeschakeld

6.5 Honden uitlaten op daarvoor bestemde terreinen

Definitie

Terreinen waar, conform het vigerende gemeentelijke beleid, het loslopen en uitlaten van honden toegestaan is zonder dat de plicht voor de hondeigenaar bestaat om de uitwerpselen op te ruimen.

Hoe schade zoveel mogelijk kan worden voorkomen:

Tijdens het broedseizoen worden de gedeeltes van het terrein met op de grond broedende vogels afgezet zodat de locaties niet toegankelijk zijn voor honden.

6.6 Onvoorziene natuurwaarden tijdens werkzaamheden

Wat te doen als:

1. Onverwacht tabel 2- of 3-soorten of broedende/jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vogels opduiken als de activiteiten al zijn aangevangen?
2. Of als bovengenoemde soorten in andere delen van het plangebied voorkomen dan verwacht?

In deze gevallen zullen ter plaatse van de betreffende terreindelen geen activiteiten plaatsvinden voor zover de activiteiten zijn gepland binnen het voortplantingsseizoen van de aangetroffen soorten. Wanneer dit planningtechnisch niet mogelijk is zullen de betreffende soorten (zowel tabel 2- als tabel 3-soorten en broedende/jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vogels) worden verplaatst naar geschikte biotopen die niet op korte termijn worden beïnvloed. De verplaatsing wordt begeleid door een ter zake kundig persoon met de noodzakelijke kennis van de in het geding zijnde diergroep (of vaatplanten). Wanneer de aanwijzingen van deze persoon nauwgezet worden gevolgd dan is hiervoor in de meeste gevallen geen ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Kenmerk R001-4607045KJB-mfv-V04-NL

7 Nazorg

7.1 Jaarlijkse toetsing van alternatieven

Het toepassen van de door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode voor *ruimtelijke ontwikkelingen* vrijwaart de gemeente deels van het aanvragen van een ontheffing van artikel 75 van de Flora- en faunawet voor tabel 2-soorten. Voor tabel 3-soorten zal ook met een goedgekeurde gedragscode een ontheffing aangevraagd moeten blijven worden voor ruimtelijke ontwikkelingen.

Bij bestendig beheer- en onderhoud in de land- en bosbouw dient een ontheffing voor tabel 3-soorten te worden aangevraagd wanneer sprake is van opzettelijke verontrusten van beschermde diersoorten (artikel 10), ook met een goedgekeurde gedragscode.

Een werkwijze die in de praktijk goed blijkt te werken is een jaarlijkse inventarisatie door een ter zake kundig medewerk(st)er van de gemeente van alle initiatieven die mogelijk of met zekerheid gevolgen kunnen hebben voor beschermde dier- en plantensoorten. De toetsing aan de natuurwetgeving kan vervolgens in zijn geheel worden uitbesteed of desgewenst intern worden uitgevoerd. Onderdeel daarvan kan een 'spreekuur' zijn, waarbij projectleiders van initiatieven in contact worden gebracht met een deskundige op het gebied van natuurwet- en regelgeving en door hem/haar op de hoogte worden gebracht van de consequenties van de regels voor het initiatief.

7.2 Actualisatie van regels in de gedragscodes

De bescherming van planten- en diersoorten en van natuurgebieden in Nederland wordt momenteel gekenmerkt door snelle veranderingen. Die veranderingen kunnen in bepaalde gevallen ook gevolgen hebben voor de gedragscode en de daarin beschreven handelingen ('zorgvuldig handelen') die ertoe leiden dat schade aan beschermde soorten minimaal blijft en/of elders wordt gecompenseerd. Zo wordt de lijst met jaarrond beschermde vogelsoorten bijvoorbeeld binnenkort uitgebreid. Het is daarom van groot belang dat steeds volgens de meest recente wet- en regelgeving wordt gewerkt, om zodoende niet te worden geconfronteerd met de gevolgen van recent beschermde soorten of aanscherpingen van regelgeving, bijvoorbeeld als gevolg van jurisprudentie.

Let op: Bij werken volgens de Gedragscode wordt er naar gestreefd schade te voorkomen. Compensatie maakt geen onderdeel uit van de goedkeuring van de Gedragscode. Dit houdt in dat alvorens tot compensatie wordt overgegaan, ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd dient te worden.

Zolang de wet- en regelgeving nog zo snel verandert is het jaarlijks verifiëren en zonodig actualiseren van de gedragscode in onze ogen noodzakelijk. Wanneer de gedragscode openbaar wordt gemaakt via internet en/of intranet van uw organisatie wordt ervoor gezorgd dat steeds de meest actuele versie van de gedragscode beschikbaar is.

7.3 Cursus voor initiatiefnemers

De vrijwaring geldt uiteraard alleen wanneer de organisatie waarvan de initiatiefnemer deel uitmaakt ook daadwerkelijk de gedragscode volgt. Daarvoor dient de organisatie dus op de hoogte te worden gebracht van de inhoud van de gedragscode en de (mogelijke) gevolgen daarvan voor de voorbereiding of uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen. Bovendien moet ervoor worden gezorgd dat veranderingen voor de dagelijkse praktijk, die het gevolg zijn de snel veranderende wet- en regelgeving op het gebied van soorten- en gebiedsbescherming, ook bekend worden gemaakt binnen de organisatie van de initiatiefnemer.

Dit kan door organisatie van een cursus voor de gemeentelijke organisatie, waarin de essentie van de gedragscode en de consequenties ervan (veldinventarisatie, aanvragen ontheffing of juist niet, eventuele wijzigingen in regelgeving) uiteen worden gezet. Bij gebleken grote veranderingen in wet- en regelgeving met belangrijke implicaties voor de medewerkers van de organisatie waarvan de initiatiefnemer deel uitmaakt kan desgewenst een opfriscursus worden gevolgd.

7.4 Overleg met natuurverenigingen

7.4.1 Welke verenigingen zijn actief?

In veel gemeenten zijn natuurverenigingen actief. Voorbeelden daarvan zijn afdelingen van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV), IVN Nederland (Instituut voor Natuur- en Milieueducatie) of lokale Natuur- en Vogelwachten. Voor jongeren zijn er eveneens enkele verenigingen, met name de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN) en de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming (JNM). Voor al deze verenigingen geldt dat ten minste een deel van de leden over een vaak uitgebreide kennis van natuur beschikt. De kennis van de leden is vaak beperkt tot enkele taxonomische groepen (diergroepen of planten bijvoorbeeld). Slechts enkele verenigingen (en daarvan doorgaans niet alle afdelingen) beschikken over grondige kennis van het gehele spectrum, dat wil zeggen alle hier relevante diergroepen én (hogere) planten. De kans daarop is het grootst bij KNNV en NJN, maar ook in de andere organisaties is grondige kennis zeker niet zeldzaam. Overigens zijn de door deze organisaties verzamelde gegevens veelal niet door deskundigen, zoals de PGO's (zie hieronder) gecontroleerd. Organisaties die binnen de gemeente Barneveld actief zijn, zijn onder meer:

- IVN afdeling Lunteren/Barneveld met diverse werkgroepen (waaronder de uilenwerkgroep en de vlinderwerkgroep)
- Staatsbosbeheer
- Geldersch Landschap

PGO's

Er zijn ook verenigingen die zich specifiek richten op een bepaalde diergroep of op hogere planten. Van deze 'Particuliere Gegevensverzamelende en -beherende Organisaties' (PGO's) zijn de Vlinderstichting, Sovon, Ravon en Floron enkele voorbeelden. Twaalf PGO's hebben zich verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF). Elke PGO organiseert jaarlijks excursies, weekenden, lezingen en dergelijke. Het accent verschilt enigszins per PGO en de diergroep (of planten) die door die PGO worden onderzocht.

De PGO's hebben samen met het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het Natuurloket opgezet, een internetsite waarop is te vinden door welke PGO welke gegevens (per vierkante kilometer) zijn verzameld en hoeveel beschermde of bedreigde soorten daarbij zijn gevonden. Meer gedetailleerde informatie is op aanvraag tegen vergoeding bij het Natuurloket verkrijgbaar. Het Natuurloket raadpleegt daartoe de aangesloten PGO's volgens een vast protocol. Het is recent ook mogelijk geworden abonnementen af te sluiten op de door een PGO beheerde gegevens van een gebied, in dit geval een gemeente. De gemeente verzekert zich hierdoor van relatief recente en kwalitatief goede gegevens.

Terreinbeherende organisaties

Naast deze organisaties, waarin vaak tal van vrijwilligers actief zijn, zijn er ook terreinbeherende organisaties, zoals Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten en de Stichting het Geldersch Landschap. Bij elk van deze organisaties worden de laatste jaren vele excursies en andere activiteiten georganiseerd, met als achterliggende doelen de waardering voor de door de organisatie beheerde natuur- en landschapswaarden (en daarmee impliciet het ledenbestand) te vergroten.

7.5 Actualisatie soortensamenstelling**Waarom actualiseren?**

De kennis van de verspreiding van planten- en diersoorten berust steeds op momentopnamen. Op een bepaald moment of in een bepaalde periode wordt onderzoek gedaan naar het voorkomen van (bijvoorbeeld beschermde of bedreigde) planten- en diersoorten. Het is niet mogelijk tijdens zulke onderzoeken ook echt te garanderen dat alle relevante soorten worden gevonden. Dat heeft bijvoorbeeld te maken met het feit dat niet elke soort even gemakkelijk kan worden gevonden tijdens veldonderzoek maar ook vanwege het feit dat niet elke soort elk jaar wordt aangetroffen. Een derde factor die van belang is zijn de steeds optredende veranderingen in de verspreiding van planten- en diersoorten. Door allerlei oorzaken kan het verspreidingsgebied van soorten kleiner of juist groter worden; denk aan de gevolgen van klimaatverandering of aan grootschalige veranderingen in de waterkwaliteit, zoals in het rivierengebied. En tenslotte is de soortenlijst in deze gedragscode gebaseerd op de combinatie van gegevens uit diverse verspreidingsatlassen én de kennis van de habitats waarvoor de soorten een voorkeur

hebben. Sommige soorten hebben de neiging te veranderen, waardoor ze bijvoorbeeld ook gebruik gaan maken van tot dan toe onbekende habitats. Dit kan het gevolg zijn van concurrentie met andere soorten, waardoor de soort uit zijn favoriete habitat wordt verdrongen naar een zogenaamd refugium of toevluchtsoord.

Gevolgen voor de gedragscode

In deze gedragscode worden de (in de tabellen 2 en 3 vermelde) beschermde soorten opgenoemd die op het grondgebied van de gemeente Barneveld kunnen worden verwacht. Gezien de bovenstaande redenen wordt het aanbevolen de soortenlijst periodiek, bij voorkeur eens per drie jaar, te controleren en zonodig aan te passen op basis van nieuwe verspreidingsgegevens. Indien uit de evaluatie of uit meldingen van gebruikers van de gedragscode blijkt dat de voorgeschreven mitigerende (en compenserende) maatregelen niet het beoogde effect bereiken op de gunstige staat van instandhouding van te beschermen soorten dan dient een verbeterprocedure te worden gestart. De goedkeuring van compenserende maatregelen valt buiten de reikwijdte van deze Gedragscode.

8 Literatuur

[Bergmans, W. en A. Zuiderwijk, 1986]

Atlas van de Nederlandse Amfibieën en Reptielen. Vijfde herpetogeografisch Verslag. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging en Nederlandse Vereniging voor Herpetologie en Terrariumkunde "Lacerta". Uitgave Bibliotheek KNNV nr. 39. ISSN 0169-5355.

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay., I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]

De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden. ISBN 90-5011-227-7.

[Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]

Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[de Nie, H.W., 1996].

Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen (2^e herziene druk 1997). Stichting Atlas Verspreiding Nederlandse Zoetwatervissen, Doetinchem

[Kalkman, V. & S. Wijdeven, 2003]

Vliegend hert in Gelderland – Resultaten 2003. Rapportnummer EIS2003-11. Stichting European Invertebrate Survey – Nederland, Alterra, Wageningen UR.

[Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]

Atlas van de Nederlandse vleermuizen (2^e druk). Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Meijden, R. van der, 1999]

Heukels' Interactieve Flora van Nederland. Uitgave van Universiteit van Amsterdam, ETI Biodiversity Center en Rijksherbarium Leiden. Uitgegeven door Natuur & Techniek, Beek en Kosmos – Z&K Uitgevers Utrecht/ Antwerpen.

[Muskens, G.J.D.M., R.M.A. Wegman & C.J.F. ter Braak, 2003]

Boommarters en wegen. Een eerste analyse van de relatie 'wegbermen – verkeersslachtoffers'. Alterra-rapport 849. Alterra, Wageningen, 2003.

[Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002]

De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV uitgeverij & European Invertebrate Survey- Nederland, Leiden.

[Ravon, 1996-2002]

Verspreidingsgegevens van amfibieën en reptielen van de periode 1996-2002. Bron:

www.ravon.nl

[SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002]

Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Bijlage

1

Belangrijke, in deze Gedragscode gebruikte begrippen

In deze termenlijst worden de voor natuurbescherming belangrijkste begrippen toegelicht.
 Woorden die *cursief* zijn gedrukt worden elders in de termenlijst zelf uitgelegd.

AID	Algemene Inspectie Dienst van het <i>Ministerie van LNV</i> . De AID controleert de naleving van de regels die door het <i>Ministerie van LNV</i> zijn uitgewerkt. Dat zijn bijvoorbeeld de voor landbouw belangrijke regels (bijvoorbeeld mestwetgeving) en de natuurbeschermingswetgeving (<i>Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet</i>). Wanneer een overtreding van de Flora- en faunawet of andere wetten wordt vermoed kan een organisatie of een individu een zogenaamd 'verzoek tot handhaving' indienen bij de AID. De AID controleert ook op eigen initiatief
Algemene Maatregel van Bestuur	Nadere uitwerking van een wet(sartikel). Een belangrijke uitwerking van artikel 75 van de <i>Flora- en faunawet</i> is eind februari 2005 gepubliceerd. (het Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen)
AMvB	Zie Algemene Maatregel van Bestuur.
Beschermd natuurmonument	Belangrijk natuurgebied dat wordt beschermd door de <i>Natuurbeschermingswet</i> .
Bestendig beheer en onderhoud	Beheer en onderhoud dat gericht is op behoud van de bestaande situatie en de daaraan gekoppelde natuurwaarden. Voorbeelden zijn beheer en onderhoud van openbaar groen of het schonen van sloten.
Biogeografische populatie	Gebruikt voor vogels. De exemplaren van een soort die op een of andere wijze een relatie hebben met Nederland. Dat kan bijvoorbeeld zijn doordat de soort in Nederland overwintert, broedt of doortrekt. Wanneer gedurende in elk geval een gedeelte van het jaar in een reeks van jaren ten minste 1 % van de biogeografische populatie in een gebied voorkomt dan kan dat gebied aangewezen worden als <i>Speciale Beschermingszone</i> .

Compensatie(plan)	Plan met uitwerking van zogenaamde compenserende maatregelen. Zulke maatregelen zijn noodzakelijk wanneer de initiatiefnemer er alles aan heeft gedaan om schade aan (door de <i>Flora- en faunawet</i> , <i>Natuurbeschermingswet</i> of elders binnen de <i>Ecologische Hoofdstructuur</i>) beschermde natuurwaarden te voorkomen en zo klein mogelijk te laten zijn en er toch schade aan beschermde natuurwaarden resteert. Compensatie heeft dan als doel de resterende schade in minimaal gelijke mate elders terug te laten komen. Compensatie is doorgaans aan speciale (provinciale) beleidsregels gebonden. Deze kunnen per provincie verschillen. De maatregelen worden vervat in een compensatieplan.
Dienst Regelingen	Dienst van het <i>Ministerie van LNV</i> die is belast met de correcte uitvoering van ontheffingen (zoals van de <i>Flora- en faunawet</i>) en (subsidie)regelingen. Bestaat sinds 1 januari 2005 en is ontstaan door een fusie van de voormalige Dienst <i>Laser</i> met enkele andere, aanverwante diensten.
Dwingende reden van groot openbaar belang	Het begrip "dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard voor het milieu wezenlijk gunstige effecten" heeft betrekking op activiteiten die van algemeen, breed maatschappelijk belang zijn. Het gaat hier om openbare belangen. Daarnaast moet het openbaar belang van "groter gewicht" zijn, wat meestal alleen het geval is bij een lange termijn belang.
Ecologische Hoofdstructuur	Netwerk van de belangrijkste natuurgebieden in Nederland, afgekort als <i>EHS</i> . Bestaat uit kerngebieden (met een hoge natuurwaarde) en natuurontwikkelingsgebieden (waar de natuurwaarde door gerichte maatregelen kan worden vergroot) die onderling worden verbonden door een netwerk van ecologische verbindingzones. De Ecologische Hoofdstructuur werd in Nederland voor het eerst door het <i>Ministerie van LNV</i> gepubliceerd in het Natuurbeleidsplan van 1990. De financiering en de ruimtelijke bescherming ervan werden in eerste instantie geregeld via het Structuurschema Groene Ruimte van 1992. Sindsdien is de <i>EHS</i> , toen nog alleen op hoofdlijnen uitgewerkt, op verzoek van het <i>Ministerie van LNV</i> begrensd door de provincies. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur is geregeld via de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Voorwaarde voor bescherming is dat de <i>EHS</i> is aangegeven in de provinciale streekplankaart.
<i>EHS</i>	Zie Ecologische Hoofdstructuur.
Flora- en faunawet	De nationale wetgeving die de bescherming van dier- en plantensoorten regelt.

Gedragscode	Een handleiding voor een initiatiefnemer van een bepaalde activiteit, bijvoorbeeld een gemeente of een terreinbeheerder. De handleiding geeft aan hoe wordt omgegaan met (beschermde) natuurwaarden bij bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of wanneer ruimtelijke ontwikkelingen (bijvoorbeeld woningbouwlocaties, wegen of bedrijventerreinen) worden voorbereid. Wanneer de initiatiefnemer beschikt over een door het <i>Ministerie van LNV</i> goedgekeurde Gedragscode dan geldt (meestal) een vrijstelling van het aanvragen van een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet. Voorwaarde daarvoor is natuurlijk dat men zich aan de eigen Gedragscode houdt. De naleving daarvan kan worden gecontroleerd door de <i>AID</i> .
Habitatrichtlijn	Europese richtlijn die zowel soorten als hun habitats beschermt. Vogels worden niet door deze richtlijn maar door de Vogelrichtlijn beschermd. Behalve de wetstekst bevat de Habitatrichtlijn een aantal bijlagen. Voor zogenaamde 'bijlage-2-soorten' moeten speciale beschermingszones worden aangewezen. 'Bijlage-4-soorten' moeten in de lidstaten strikt worden beschermd. Sommige van die soorten zijn in Nederland niet overal zeldzaam of bedreigd, bijvoorbeeld Kleine modderkruiper, Rugstreeppad of Gewone dwergvleermuis.
Habitatrichtlijngebied	Zie Speciale Beschermingszone.
Kwalificerend	Gebruikt voor zowel soorten als habitats. Soorten of habitats die aanleiding waren voor aanwijzing van een bepaalde <i>Speciale Beschermingszone</i> . Voor <i>vogelrichtlijngebieden</i> gaat het bijvoorbeeld om de gebieden waar ten minste 1 % van de <i>biogeografische</i> populatie van een soort wordt aangetroffen tijdens in elk geval een gedeelte van een jaar in een reeks van jaren. Vogelrichtlijngebieden kunnen daarnaast worden aangewezen omdat ze tot de vijf belangrijkste gebieden (in Nederland) voor een bepaalde soort horen.
Laser	Zie Dienst Regelingen.
Ministerie van LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Departement dat verantwoordelijk is voor goede vertaling van alle Europese richtlijnen op het gebied van bijvoorbeeld natuur, landbouw en visserij.
Natura 2000	Europees netwerk van natuurgebieden, in feite de Europese Ecologische Hoofdstructuur. De bescherming ervan wordt veiliggesteld door middel van de <i>Vogel-</i> en de <i>Habitatrichtlijn</i> .
Natuurbeschermingswet	Wet die de bescherming regelt van gebieden in Nederland. Een belangrijke herziening van de wet is op 1 oktober 2005 in werking

	getreden. Gebieden kunnen vanwege bijzondere natuurwaarden als beschermd natuurgebied worden aangewezen. Categorieën van beschermde gebieden zijn <i>speciale beschermingszones</i> die zijn aangewezen in het kader van <i>Vogelrichtlijn</i> en/of <i>Habitatrichtlijn</i> , <i>Ramsar-wetlands</i> en <i>Beschermde natuurmonumenten</i> .
Natuurloket	Samenwerkingsverband van het <i>Ministerie van LNV</i> en de VOFF, de <i>Vereniging Onderzoek Flora en Fauna</i> . Het Natuurloket beheert de gelijknamige website waar informatie is te krijgen over de beschikbaarheid van gegevens van beschermde planten en dieren.
Natuurwaarde	De waarde die een bepaald gebied heeft voor flora en fauna. In dit verband worden natuurwaarden gedefinieerd als 'de waarde die een gebied heeft voor beschermde of (ernstig) bedreigde soorten planten en dieren'. Onder beschermde soorten worden hier de soorten verstaan die zijn opgenomen in <i>de tabellen 2 of 3</i> .
Passende beoordeling	Toets waarin wordt vastgesteld of een bepaalde activiteit leidt tot significante gevolgen voor de belangrijkste (<i>kwalificerende</i>) waarden.
PGO	Particuliere Gegevensverzamelende en -beherende Organisatie. Deze organisaties bestaan per diergroep en voor hogere planten. Voorbeelden zijn Sovon (voor vogels), de VZZ (voor zoogdieren), Ravon (voor Reptielen, Amfibieën en Vissen) en Floron (voor hogere planten). 12 Van de PGO's hebben zich verenigd in de <i>Vereniging Onderzoek Flora en Fauna</i> , de VOFF.
Prioritair	Begrip uit de <i>Habitatrichtlijn</i> . Soorten of habitats die door de E.U. als prioritair zijn aangemerkt gelden als zeer bijzonder in Europees opzicht; voor zulke soorten en habitats geldt dat het natuurlijke verspreidingsgebied geheel of grotendeels tot de E.U.-landen is beperkt. Voor prioritaire habitats geldt daarnaast dat ze bedreigd zijn [Europese Gemeenschappen, 1992]. Voor deze soorten gelden aanvullende regels met betrekking tot activiteiten die leiden tot schade aan deze soorten. Het betreft altijd door de Flora- en faunawet strikt beschermde (tabel 3-) soorten. In totaal zijn 34 soorten die ook in Nederland in het wild voorkomen door de E.G. als prioritair aangemerkt (zogenaamde bijlage II-soorten). Hetzelfde geldt voor een 11-tal prioritaire habitats, de zogenaamde bijlage-I-habitats. Zie ook bijlage 5 van voorliggende gedragscode.
Ramsar-wetlands	Natte natuurgebieden die een bijzondere waarde hebben voor vogels en om die reden een beschermde status (kunnen) krijgen. De zogenaamde 'wetlandsconventie' dateert van 1971 en werd opgesteld in Ramsar, Iran; de conventie werd bekrachtigd door onder andere de Nederlandse Rijksoverheid. Gebieden kunnen de status van Ramsar-wetland krijgen

wanneer ze gedurende een gedeelte van een jaar tijdens een reeks van jaren van belang zijn voor ten minste 1 % van de *biogeografische populatie* van een bepaalde vogelsoort. Dit criterium is gelijk aan een van de criteria voor aanwijzing van *Speciale Beschermingszones* in het kader van de *Vogelrichtlijn*. Veel Nederlandse *Vogelrichtlijngebieden* zijn ook aangewezen als Ramsar-wetland.

Speciale Beschermingszone	Gebied dat is aangewezen vanwege de bijzondere natuurwaarden voor 1 of meer kwalificerende soorten of habitats. Gebieden kunnen zowel worden aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van de <i>Vogelrichtlijn</i> als in het kader van de <i>Habitatrichtlijn</i> .
---------------------------	---

Staatsnatuurmonument	Belangrijke natuurgebieden die in eigendom zijn van de Staat der Nederlanden. In zulke gebieden mogen bijvoorbeeld geen activiteiten plaatsvinden die leiden tot een onomkeerbare beïnvloeding van de belangrijke natuur- én landschappelijke waarden. Wanneer zulke activiteiten worden voorbereid, bijvoorbeeld plaatsing van windmolens, dan is ontheffing van de <i>Natuurbeschermingswet</i> noodzakelijk. Voor Staatsnatuurmonumenten moet in zulke gevallen daarnaast een mer-procedure worden doorlopen. Omdat Staatsnatuurmonumenten vaak, maar niet altijd, ook als <i>Speciale Beschermingszone</i> zijn aangewezen zal bij zulke activiteiten ook een zogenaamde <i>passende beoordeling</i> van de effecten op <i>kwalificerende waarden</i> gemaakt moeten worden. Sinds 1 oktober 2005 vallen Staatsnatuurmonumenten onder de noemer Beschermde natuurmonumenten.
----------------------	--

Tabel 1, 2 of 3 -soort	Geeft informatie over de mate waarin een soort in Nederland wordt beschermd door de Flora- en faunawet. Voor tabel 1-soorten geldt een algemene vrijstelling. Voor tabel 2- en 3-soorten is normaal gesproken een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Voor bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik kan een vrijstelling voor deze soorten gelden wanneer men beschikt over een door het Ministerie van LNV goedgekeurde ' <i>Gedragscode</i> ' en deze toepast. Voor ruimtelijke ontwikkelingen moet voor tabel 3-soorten, ook wanneer men beschikt over een goedgekeurde <i>Gedragscode</i> , een ontheffing worden aangevraagd voor deze soorten.
------------------------	---

Uitgebreide toets	Toets waarbij de effecten van een bepaalde activiteit op een soort die is vermeld in <i>tabel 3</i> worden bepaald. De activiteit moet aan drie voorwaarden voldoen: • Er is sprake van een zogenaamd '<i>dwingende reden van groot openbaar belang</i>', voor in de <i>Habitatrichtlijn</i> als '<i>prioritair</i>' aangemerkte soorten (en habitats) worden overigens strengere regels gehanteerd
-------------------	--

- Er is geen alternatief (de activiteit is noodzakelijk en is ook noodzakelijk op deze locatie)
- De activiteit doet geen afbreuk aan de 'gunstige staat van instandhouding van de soort'. Voor tabel 3-soorten geldt daarbij dat effecten op individuniveau moeten worden voorkomen

Uurhok	Vierkant van vijf bij vijf vierkante kilometer. Vaak worden verspreidingskaarten van soorten gemaakt door per uurhok aan te geven of een soort daar wel/niet is aangetroffen. Voor begrenzing van uurhokken wordt gebruik gemaakt van topografische kaarten. De coördinaten die een uurhok begrenzen zijn steeds door vijf deelbaar.
Vereniging Onderzoek Flora en Fauna.	Afgekort VOFF. Samenwerkingsverband van 12 zogenaamde PGO's, Particuliere Gegevensbeherende Organisaties. Per diergroep en voor planten is er een PGO. Voorbeelden van PGO's zijn de Vlinderstichting (voor dagvlinders en libellen), Ravon (voor amfibieën, reptielen en vissen), Sovon (voor vogels), Floron (voor hogere planten) of de VZZ (voor zoogdieren).
VOFF	Zie Vereniging Onderzoek Flora en Fauna.
Vogelrichtlijngebied	Zie Speciale Beschermingszone.
Zorgplicht	Plicht die voortvloeit uit artikel 2 van de <i>Flora- en faunawet</i> . Een initiatiefnemer is verplicht bij zijn/haar werkzaamheden rekening te houden met de mogelijke gevolgen van de werkzaamheden voor al of niet beschermde soorten planten en dieren. Omdat werkzaamheden vooral gevolgen zullen kunnen voor de meer kwetsbare beschermde en/of bedreigde soorten ligt het voor de hand vooral de schade aan die soorten zo klein mogelijk te laten zijn. Formeel kent het zorgplichtbeginsel die inperking overigens niet, zodat formeel schade aan alle in het wild voorkomende soorten voorkomen moet worden (tenzij de schade door <i>compenserende maatregelen</i> wordt gecompenseerd).
Zorgvuldig handelen	Zodanig werken dat er geen wezenlijke invloed is op beschermde soorten en dat schade aan soorten zo veel mogelijk wordt voorkomen. Het begrip 'zorgvuldig handelen' betekent dat de aanvrager actief op moet treden om alle mogelijke schade aan beschermde soorten te voorkomen.

Bijlage

2

Inventarisatiemethoden

De in deze bijlage genoemde inventarisatiemethoden zijn gebaseerd op de standaardinventarisatiemethoden van PGO's (zoals SOVON, RAVON, VZZ, FLORON). Van deze inventarisatiemethoden kan gemotiveerd worden afgeweken. De soorten hoeven alleen te worden geïnventariseerd als op basis van aanwezige biotopen in het plangebied het voorkomen van deze soorten kan worden verwacht.

Vogels

Voor het vaststellen van alle mogelijke in het broedseizoen voorkomende broedvogels en het vaststellen van meer bijzondere (Rode lijst) soorten worden vijf ochtendbezoeken (vanaf zonsopkomst) en één avond-/nachtbezoek gebracht in bos, moeras en kleinschalige gebieden. In meer intensieve graslandgebieden volstaan vier ochtendbezoeken en één avond-/nachtbezoek. De inventarisatie vindt plaats door het noteren van territoriumindicerend gedrag zoals zang, balts, alarmeren, aandragen nestmateriaal. Tijdens het avondbezoek worden vogels, voor zover noodzakelijk en zo min mogelijk, tot roepen aangezet door het afspelen van de roep met een cassette recorder. Daarbij wordt gehandeld in overeenstemming met de richtlijnen hiervoor als vermeld in de Sovon-handleiding voor broedvogelmonitoring [van Dijk et al., 2004]. De bezoeken vinden plaats in de periode maart-juli. Tussen de verschillende bezoeken zitten minimaal tien dagen.

Vleermuizen

In de gemeente Barneveld kan een aantal vleermuissoorten worden verwacht, waaronder ook minder algemeen voorkomende soorten. Het aantal inventarisatierondes is afhankelijk van de biotopen die verdwijnen. Wanneer watergangen, bossages of lanen worden aangetast, dan zal onderzoek moeten plaatsvinden naar foerageergebieden, vliegroutes en paarplaatsen van vleermuizen. Het onderzoek naar vliegroutes en foerageergebieden wordt uitgevoerd in de periode eind mei-eind augustus. Onderzoek naar paarplaatsen vindt plaats in de periode (eind) augustus-september. Alle onderzoeken dienen bij goed weer plaats te vinden (weinig wind, geen/weinig neerslag, voldoende warm).

Wanneer in het plangebied bomen met holtes of geschikte bebouwing aanwezig zijn, kunnen mogelijk zomerkolonies van vleermuizen aanwezig zijn. Zomerkolonies van vleermuizen kunnen in de periode eind mei-begin juli worden opgespoord in de vroege ochtend. In een enkel geval kan er sprake zijn van aantasting van een winterverblijfplaats in holle gedeeltes van bomen of in bebouwing. Of een gebouw potentieel geschikt is als overwinteringslocatie kan globaal worden bepaald op basis van onder andere heersende luchtvochtigheid (90 %) en temperatuur (stabiel, niet boven 5 C). In de periode december-februari kan een inspectie van potentiële overwinteringslocaties plaatsvinden. Niet toegankelijke winterverblijfplaatsen worden in het najaar opgespoord door te letten op zwermgedrag (eind september-oktober).

Afhankelijk van de aanwezige biotopen en mate van aantasting zijn per ruimtelijke ontwikkeling twee à zeven veldbezoeken benodigd. Plangebieden waar geen opgaande beplanting, watergangen of bebouwing aanwezig zijn, hoeven meestal niet te worden onderzocht op het voorkomen van vleermuizen.

Overige zoogdieren

Het voorkomen van de Boomarter in een plangebied wordt vastgesteld door in het voorjaar te zoeken naar krabsporen, prooiresten en uitwerpselen. Indien nodig worden boomholtes met een boomcamera geïnspecteerd. Het voorkomen van de Waterspitsmuis is vast te stellen met de volgende methode: buisjes met lokvoer worden (buiten de winterperiode) in potentiële habitats geplaatst. Na circa twee weken wordt gezocht naar uitwerpselen in de buisjes. Deze worden onder een microscoop bekeken. De aanwezigheid van Waterspitsmuisuitwerpselen verradt zich door de aanwezigheid van veel waterorganismen (waterkevertjes). Een indicatie voor de populatiegrootte kan met deze methode niet worden gegeven. Daarvoor moet een onderzoek met life-traps worden ingesteld. Om het voorkomen van de Das vast te stellen, wordt tijdens minimaal 2 bezoeken gezocht naar permanente burchten, vluchtburchten, wissels, mestputjes, haren, wroetsporen en knaagsporen (bijv. aan maïs) buiten de overwinteringsperiode. De aanwezigheid van Wild zwijn, Damhert en Edelhert wordt onderzocht door verspreid over het jaar meerdere keren gericht te zoeken naar sporen: wissels, uitwerpselen, wroetsporen, hoefafdrukken en knaagsporen.

De Eekhoorn wordt geïnventariseerd door in februari-begin maart te zoeken naar de typische bolvormige Eekhoornnesten. Daarnaast wordt gelet op individuen en wordt gezocht naar knaagsporen die de aanwezigheid van de Eekhoorn kunnen verraden.

Amfibieën

In de gemeente Barneveld zal het onderzoek zich alleen richten op de Kamsalamander, Rugstreeppad, Poelkikker en Heikikker. Alle andere soorten die in de gemeente Barneveld kunnen worden verwacht zijn geplaatst in tabel 1.

Kamsalamander:

Avondtelling van volwassen dieren in het voortplantingswater (maart tot en met mei), met zaklamp;

Zoeken naar eieren (april tot en met mei), overdag;

Zoeken naar larven (juni tot en met augustus) en eventueel volwassen dieren met schepnet.

Rugstreeppad:

Tijdstip waarnemen roepende mannetjes afhankelijk van weersomstandigheden (warme zwoele avonden, beste bij 'onweersdreiging'). Beste periode half mei-eind juni. De Rugstreeppad kan tot roepen worden aangezet door het afdraaien van de paarroep met cassette recorder. Tijdelijke wateren zijn geschikte voortplantingsbiotopen (bijvoorbeeld waterplassen, droogvallende

greppels, in uiterwaarden). In juni-augustus kan naar larven of net gemetamorfoseerde padjes worden gezocht.

Poelkikker:

Roepende dieren (kooractiviteit) opsporen op warme avonden van begin mei tot begin juli, zoeken van eiklompjes (half mei tot en met half juni), larven opsporen van half juni tot half augustus, zoeken van pas gemetamorfoseerde kikkertjes in augustus.

Heikikker:

De Heikikker heeft een heel korte periode waarin kooractiviteiten plaatsvinden. Soms is dit maar 1 week in het vroege voorjaar (maart/begin april: het exacte tijdstip is weersafhankelijk). Na deze periode kan gezocht worden naar volwassen dieren in het voorjaar.

Maximaal zijn tot vier veldbezoeken benodigd.

Reptielen

Afhankelijk van de soort worden zichtwaarnemingen verzameld op geschikte zoekplaatsen, sporenvondsten in de vorm van afgeworpen huiden (slangen) of huidflarden (hagedissen) waarop de rug- of flanktekening nog op soort herkenbaar is, en eieren of uitgekomen eierschalen van Ringslang en Zandhagedis. Voorkeursmethode is het verzamelen van zichtwaarnemingen. De geschikte zoekplaatsen en aanvullende methoden worden in tabel B2.1 aangegeven.

Timing

De Zandhagedis en Adder kunnen soms in februari al gevonden worden (Adder bij de overwinteringsplaatsen), als de temperatuur al hoog genoeg is. Vanaf eind maart tot en met eind september kunnen alle soorten onderzocht worden, waarbij aan het einde van de zomer de trefkans wat groter wordt door de (nieuwe) aanwezigheid van jonge dieren.

Hazelworm, Zandhagedis, Adder, Gladde slang en Levendbarende hagedis

De inventarisatiemethode voor deze soorten is gebaseerd op de methode die beschreven is in de Handleiding voor het monitoren van reptielen in Nederland (RAVON Werkgroep Monitoring, Amsterdam). Een kilometerhok wordt voor de meeste soorten maximaal drie maal bezocht (voor de Hazelworm is het streefgetal zeven maal, doch niet verplicht conform de genoemde handleiding).

Per bezoek aan een kilometerhok wordt maximaal 2,5 uur besteed, uiteraard afhankelijk van de omvang en toegankelijkheid van de geschikte gebiedsdelen. Het maximaal aantal bezoeken kan hoger dan drie zijn indien de typische vindplaatsen (= geschikte zoekplaatsen) van de verschillende soorten niet met elkaar overeenkomen. Zie onderstaand overzicht van selectie geschikte gebiedsdelen. Geschikte gebiedsdelen worden rustig doorlopend onderzocht, waarbij ook gelet wordt op vervellingshuiden en waarbij stukken hout en dergelijke worden omgedraaid. Het streven is om het veldonderzoek (maximaal drie rondes per kilometerhok, voor Hazelworm eventueel meer) vóór 1 oktober afgerond te hebben.

Ringslang

Ringslangen zijn het eenvoudigst waar te nemen vanaf half maart tot en met eind april, wanneer ze uit hun winterslaap ontwaken. Door de relatief lage omgevingstemperatuur zijn de dieren nog niet zo mobiel, waardoor de kans op het waarnemen van een Ringslang relatief groot is.

De aanwezigheid van Ringslangen wordt onderzocht conform de monitoringsystematiek van Ravon:

- Een inventarisatieronde duurt gemiddeld $\pm$ twee uur (afhankelijk van de gebiedsgrootte en geschikte habitats)
- Er wordt een looproute door/langs alle geschikte habitats vastgesteld, waarbij aan weerszijde van de looproute een strook van circa 5 meter breed wordt onderzocht

Het traject wordt bij gunstige weersomstandigheden geteld, wat in het geval van de Ringslang betekent dat de veldbezoeken op zonnige dagen worden uitgevoerd. Als de zon schijnt zoeken Ringslangen open locaties op om zich aan de zon te warmen.

(Naar: Ravon, Richtlijnen verspreidingsonderzoek inhaalslag reptielen, 2005)

zoekplaats algemeen: plaatsen met dekkingsmogelijkheden (struweel, graspolen e.d.) in de omgeving zonnige, droge plekken	zand- hagedis	hazel- worm	adder	gladde slang	ring- slang
zonnige plekken in vochtige omgeving	•				•
zonnige plekken op zandige bodem			•		•
zonnige plekken op venige bodem	•		•	•	
zonnige plekken op zandige, lemige of lössbodem			•	•	•
zonnige plekken op zandige, lemige of lössbodem	•	•		•	
niet te ruige vegetatie met open plekken (bijv. oude struikheidevegetaties, combinatie duindoornstruweel met grazige vegetaties, jeneverbes-struweel, schraal grasland, bermen)	•				
niet te ruige vegetatie met open plekken en reliëf, vaak in of nabij bos (bijv. oude heidevegetaties, vergraste heide, kapvlaktes, open bossen en struwelen)	•	•		•	
- ook in brede bermen, op houtstapels en plagselhopen		•		•	
- ook op dijkes en opgehoogde paden in hoogveengebieden				•	
niet te ruige vegetatie met open plekken (bijv. oude -vooral vochtige- heidevegetaties, vergraste heide, venoevers, kapvlaktes)			•		
relatief ruige locaties met open plekken, zo mogelijk (maar niet noodzakelijk) in de nabijheid van water (bijv. dijktafsluitingen, volkstuinten, erven (broeihopen!)), oude heidevegetaties, venoevers, laagveen, kapvlaktes					•
andere inventarisatie methode					
eieren, eierschalen in/bij broeihoop					o
eieren, eierschalen in zand	o				
eieren, eierschalen in muurspleten					
complete vervelling (slangenhemd)					
of huidflard (hagedis) indien op soort herkenbaar	o	o	o	o	o
Doodvonsten / verkeersslachtoffers	o	o	o	o	o
Voorkeursmethode: kijken op geschikte vindplaatsen	•				
Aanvullende methode	o				

Tabel B2.1 Zoekplaatsen strikt beschermde reptielensoorten

Vissen

Een éénmalige uitgebreide bemonstering van watergangen in voorjaar en zomer waarin Beroepje, Grote of Kleine modderkruiper worden verwacht is voldoende. Gebruik wordt gemaakt van een steeknet wanneer de watergangen ondieper zijn dan ongeveer 0,5 meter en niet breder dan 5 meter. Wanneer de watergangen groter zijn, worden de watergangen elektrisch bevestigd. De zomer heeft de voorkeur omdat de kans op het aantreffen van vissen dan hoger is (veel jonge vis).

Dagvlinders

Het heideblauwtje komt voor op locaties waar vrij Struikhei, Dophei of bepaalde vlinderbloemigen als Rolklaver en Heidebrem voorkomen. De vliegtijd ligt tussen 26 juni en 5 augustus [Bos et al., 2006]. Onderzoek (minimaal 2 bezoeken) dient plaats te vinden binnen deze periode. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een insectennet.

Libellen

De Gevlekte witsnuitlibel vliegt van eind mei tot eind juni [Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002]. In deze periode wordt een veldbezoek uitgevoerd. Hulpmiddelen zijn een libellennet en verrekijker.

Vliegend hert

Het Vliegend hert is een lastig te inventariseren soort. De soort leeft nabij houtwallen (zonbeschenen, veel eikenstobben en regelmatige beheerwerkzaamheden) en nabij zonbeschenen grasveld [Kalkman & Wijdeven, 2003]. De hoogste trefkans van individuen is aan het eind van de zomer op warme avonden.

Flora

In de periode juni-juli worden elementen uit het plangebied onderzocht die mogelijk van belang kunnen zijn voor beschermde soorten (zie paragraaf 2.7). Een eenmalig veldbezoek in deze periode is in de meeste gevallen voldoende om de aanwezigheid van deze soorten te kunnen vaststellen.

Bijlage

3

Afsprakenformulier Gedragscode

De uitvoerende (bijvoorbeeld de aannemer of de gemeente) zorgt ervoor dat de werkzaamheden conform de in onderstaande checklist vastgelegde afspraken plaatsvinden. In dit afsprakenformulier legt de initiatiefnemer afspraken met de aannemer met betrekking tot 'zorgvuldig werken' vast.

Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden wordt onderstaand afsprakenformulier ondertekend door de initiatiefnemer. De aannemer ondertekent als blijk van ontvangst, kennisname en akkoord. Het afsprakenformulier wordt in tweevoud opgemaakt, initiatiefnemer en aannemer behouden elk een getekend exemplaar.

Het personeel en eventuele onderaannemers worden door de aannemer geïnstrueerd over onderstaande afspraken.

Afsprakenformulier Gedragscode Flora- en faunawet

De betreffende medewerkers die de werkzaamheden gaan uitvoeren dienen zich te houden aan de te nemen mitigerende maatregelen zoals omschreven in afsprakenformulier. Zij zullen persoonlijk op de hoogte gebracht worden van de te nemen maatregelen. Daarnaast zal het afsprakenformulier ter inzage liggen op de locatie waar de werkzaamheden uitgevoerd worden. In onderstaande paragrafen is per handeling beschreven hoe schade aan beschermde soorten kan worden geminimaliseerd en op welke wijze de werkzaamheden plaats dienen te vinden.

Locatie

Datum

Naam project

Bijzonderheden met betrekking tot
voorbereiding van de werkzaamheden

.....
Bijzonderheden met betrekking tot de
planning van de werkzaamheden

.....
Locatie op kaart aangegeven?

Aangewezen en gemarkeerd in
het terrein?

.....
Beschermde soorten die tijdens de
inventarisatie zijn waargenomen

Elementen die worden gespaard en ontzien

(in de directe nabijheid rond het element

worden geen werkzaamheden uitgevoerd⁴)

- Broedgevallen langs sloten

- Nesten van kolonievogels

- Nesten van roofvogels

- Bomen met holen

- Anderszins te sparen waardevolle
elementen

Verplaatsen van beschermde plantensoorten

Wegvangen van vissen en amfibieën

*Beschermen locatie waar vissen en
amfibieën worden losgelaten tegen*

predatoren

Aanbrengen wapperende linten (om

vestiging broedvogels op pas opgebracht

zand en zandhopen te voorkomen)

Andere afspraken

-

-

-

-

⁴ Het betreft werkzaamheden in de periode waarin het element waarde heeft als broedbiotoop of verblijfplaats voor beschermde soorten. De zone waarbinnen geen werkzaamheden worden uitgevoerd dient door een ter zake kundig persoon te worden vastgesteld

Initiatiefnemer:

Aannemer:

Datum

Datum

Plaats

Plaats

Handtekening

Handtekening

Eventuele knelpunten na het werken met de gedragscode:

Bijlage

4

Relevante artikelen van de Flora- en faunawet

In deze bijlage is de letterlijke tekst weergegeven van de voor de vrijstelling relevante artikelen van de Flora- en faunawet. Het betreft de artikelen 8 tot en met 12.

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Bijlage

5

Prioritaire soorten en habitats

In deze bijlage zijn de soorten en habitats [Janssen en Schaminée, 2003] vermeld die door de E.G. in de Habitatrichtlijn van 1992 zijn aangemerkt als prioritair [Europese Gemeenschappen, 1992]. Het betreft de in Nederland onder natuurlijke omstandigheden voorkomende soorten die zijn vermeld in bijlage II van de Habitatrichtlijn en de habitats die zijn vermeld in bijlage I van de Habitatrichtlijn. Van de soorten die in de gemeente Barneveld zijn of in de nabije toekomst kunnen worden aangetroffen is de Nederlandse naam **vet** gedrukt.

Prioritaire soort (Nederlandse naam)	Prioritaire soort (wetenschappelijke naam)	Opmerking
<i>Weekdieren</i>		
Nauwe korfslak	<i>Vertigo angustior</i>	
Zeggekorfslak	<i>Vertigo moulinsiana</i>	
<i>Kevers</i>		
Gestreepte waterroofkever	<i>Graphoderus bilineatus</i>	
Vliegend hert	<i>Lucanus cervus</i>	
<i>Libellen</i>		
Gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia albifrons</i>	
Gaffellibel	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	
<i>Vlinders</i>		
Spaanse vlag	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	Nachtvlinder
Grote vuurvlinder	<i>Lycaena dispar</i>	
Donker pimpernelblauwtje	<i>Maculinea nausithous</i>	
Pimpernelblauwtje	<i>Maculinea teleius</i>	
<i>Vissen</i>		
Fint	<i>Alosa fallax</i>	
Roofblei	<i>Aspius aspius</i>	
Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	
Rivierdonderpad	<i>Cottus gobio</i>	
Rivierprik	<i>Lampetra fluviatilis</i>	
Beekprik	<i>Lampetra planeri</i>	
Zeeprik	<i>Petromyzon marinus</i>	
Bittervoorn	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	
<i>Amfibieën</i>		
Geelbuikvuurpad	<i>Bombina variegata</i>	
Kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>	
<i>Zoogdieren</i>		
Bever	<i>Castor fiber</i>	

Prioritaire soort (Nederlandse naam)	Prioritaire soort (wetenschappelijke naam)	Opmerking
Grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>	
Noordse woelmuis	<i>Microtus oeconomus</i>	
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>	
Ingekorven vleermuis	<i>Myotis emarginatus</i>	
Vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i>	
Gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>	
Vaatplanten		
Kruipend moerasscherm	<i>Apium repens</i>	
Gewoon sneeuwkllokje	<i>Galanthus nivalis</i>	In Nederland alleen verwilderd voorkomend
Groenknolorchis	<i>Liparis loeselii</i>	
Drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>	
Blad- en levermossen		
Geel schorpioenmos	<i>Drepanocladus vernicosus</i> (= <i>Hamatocaulis vernicosus</i>)	
Tonghaarmuts	<i>Orthotrichum rogeri</i>	

Prioritair habitat (omschrijving)	Prioritair habitat (nummer)	Opmerking
Zeekust- en landduinen		
Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (grijze duinen)	2130	
Vastgelegde ont kalkte duinen met Kraaihei (<i>Empetrum nigrum</i>)	2140	
Atlantische vastgelegde ont kalkte duinen (<i>Calluno-Ulicetea</i>)	2150	
Natuurlijke en halfnatuurlijke graslandformaties		
Kalkminnend of basofiel grasland op rotsbodembehorend tot het <i>Alyso-Sedion albi</i>	6110	
Kalkminnend grasland op dorre zandbodem ⁵	6120	
Soortenrijke heischrale graslanden, op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	6230	
Venen		
Actief hoogveen	7110	
Kalkhoudende moerassen met Galigaan	7210	

⁵ Dit habitattyp e is binnen de E.U. vrijwel tot Nederland beperkt; Nederland heeft daarmee een grote internationale verantwoordelijkheid voor het voortbestaan van dit habitattyp e

<i>Prioritair habitat (omschrijving)</i>	<i>Prioritair habitat (nummer)</i>	<i>Opmerking</i>
(<i>Cladium mariscus</i>) en soorten van het <i>Caricion</i> <i>davallianae</i>		
Kalktufbronnen met tufsteenformatie	7220	
(<i>Cratoneurion</i>)		
	<i>Bossen</i>	
Veenbossen	91D0	
Alluviale bossen met Zwarte els (<i>Alnus</i> <i>glutinosa</i>), Gewone es (<i>Fraxinus excelsior</i>), verbonden <i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> en <i>Salicion albae</i>	91E0	

Bijlage

6

Natuurkalender 'Arnhem'

